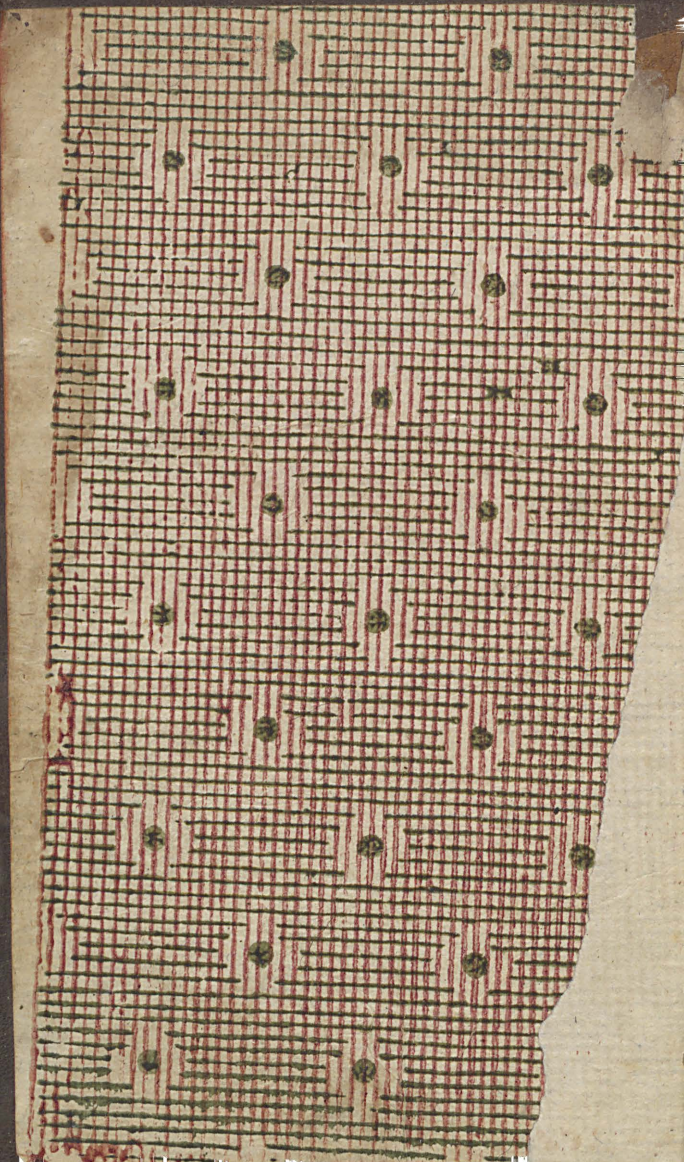
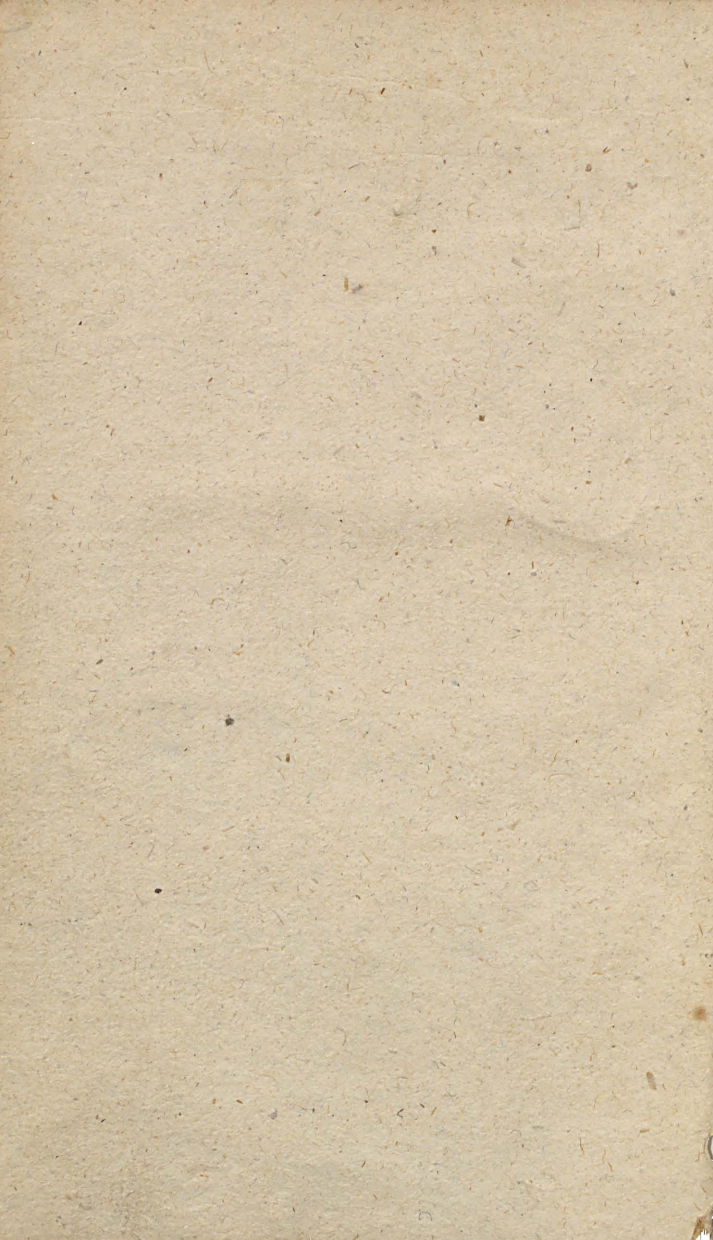

ca
biu
50

C

JACOBI
BENIGNI

BOSSUETI

EPISCOPI CONDOMENSIS,
SERENISSIMI GALLIARUM
DELPHINI PRÆCEPTORIS;

NEC NON

SERENISSIMÆ DELPHINÆ BAVARICÆ
PRIMI ELEEMOSYNARII, &c.

DOCTRINÆ CATHOLICÆ,

De iis Argumentis, de quibus
controversiæ sunt,

EXPOSITIO,

E Gallico Latina, ex recensione Abbatis
FLORIDI ab Authore revisa, probataque.

BIBLIOTECA

ASTRA

SIGUJ

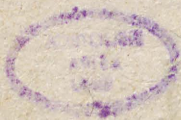

TEMESIÆ,

Typis Iosephi Antonii Slovatzek, S. C. R.
Privil. Typographi.

187

2390

187

187

PRÆFATIO

Ad Clerum Csanadiensem.

Augustissimi Imperatoris nostri Christianam Tolerantiam sapientissimis Legibus circumscribentis scopus haudquaquam ille est, Filii mei, quem nonnulli, erroribus in negotio Religionis nulla non ætate subnascentibus plus æquo dediti, confidenter jactant, atque in vulgus spargunt, quasi nempe Catholicus Princeps noster parum sua interesse arbitraretur, quam demumcunque Religionem Nationes sibi subditæ consecerentur, modo fidelis ac cætera boni civis Officium ad apicem expleant; verum Regia Mens eo intenta semper fuit, ut remota vi externa, sepositisque acrioribus remediis, quæ quidam, ut cum Magno Athanasio loquamur, gladio accincti & telo armati sequiorum temporum Apostoli ad insinuandam Sanctæ Religionis Veritatem in vicem consilii & svasionis sine Apostolico exemplo adhibuerant, sæpius tam nullo fructu, quam periculoso & ad plurimorum animos alienandos pertinente conatu, Catholica Dogmata solo consilio & svasione Fratribus nondum nostris in stillarentur. Hunc tam salutarem scopum ut Augustissimus Princeps attingere facilius queat, decet nos omnes, Filii mei, Eidem alacriter succenturiari ac nostram quoque operam consociare, viresque nostras in id omnes conferre, ut ad exemplum Divinissimi Salvatoris, pro quo Legatione fungimur, in Religionis Negotio
nu-

nullius conscientiae vim inferamus, sed pulse-
mus duntaxat ad ostium; si nobis veritates
Catholicas solo consilio & suasionem insinuan-
tibus aperiat, Verba sunt ejusdem Athanasii,
tum enim vero pacati intremus, si non audia-
mur, sine odio, sine tumultu discedamus.
Interim Filii mei, ut suasionem nostram rationa-
biles & vigoris Sacerdotalis plenam sint, cau-
sas adversariorum eas, quibus facta a nobis
secessio eorum innititur, probe internoscere,
omnes de Religione Controversias sicut sine
furo & confusione pertractare, sic bona fide
detectas & glaucomare, quo obducebantur,
nudatas sapienter iisdem insinuare nos oportet.
Isthoc autem non alias feliciose successo nos
praestituros sperare possumus, quam si Magni
Praefulis Bossueti Doctrinae Catholicae de iis
argumentis, de quibus controversiae sunt, ex-
positionem diurna nocturnaue manueramus,
ac summo semper in pretio habeamus. Quae
etiam Causa est qua impulsus praesentem Libel-
lum Typis huiusmodi recudendum & vulgan-
dum curavimus, opus mole quidem exigu-
um, sed Magni Auctoris Nomine illustre, Ma-
teriae Dignitate eximium, & controversiarum
nos inter & adversarios nostros vigentium ex-
planatione admirandum. Hoc si vobis, Filii
mei, Familiare reddideritis, si notitia inde
hausta oblatis opportunitatibus prudenter usi
fueritis, polliceri non dubitanter poteritis, fu-
turum esse, ut a vobis articuli controversi
optima methodo ac perspicuis argumentis per-
tractentur, atque omnibus, quae temporum
iniquitate adjecta nimis licenter fuerunt, in-
volucris ita expendantur, ut Zelo veritatis,
& amore, quo etiam a nostris Dogmatibus
alienos complecti necessum est, eorum animi

cum

cum ad plurimas res, quæ Salutis æternæ
vias impeditissimas reddiderunt adhuc, sponte
ac libere rejiciendas, tum ad nos Catholicos
invidiosis criminationibus jam diu pressos ma-
jore æqvitate prosequendos non mediocriter
inclinentur. Vestrum igitur est, Filii mei,
hac expositione nostris impensis in publicam
lucem emissa æterno vestro atque animarum
vestræ curæ creditarum Bono constanter uti;
nostrum vero solícite precari, ut Divinus ille
Magister vobis Discipulis suis det os & Sa-
pientiam, cui non possint resistere omnes adversa-
rii. Datum Temesvarini secunda Maii Anno
Domini Millesimo Septingentesimo Octuagesi-
mo Septimo.

Emericus Episcopus
Csanadiensis m. p.

(L. S.)

Ad Gratosum Suae Excellentie
Mandatum Ladislaus Kofzeghi
C. E. C. uti & S. E. a Latere
Canonicus m. p.

AP-

APROBATIO

*Illustriſſimorum Archiepiſcoporum, & Epif-
coporum.*

Nos Archiepiſcopi & Epifcopi infra ſcripti
perlegimus Tractatum, cui Titulus: *Ex-
poſitio fidei Catholicæ de iis argumentis, de qui-
bus controverſæ ſunt*, Authore Iacobo Benigno
Boſſuet, Epifcopo Condomenſi, Sereniſſimi
Delphini Præceptore; atque omnibus notum
facimus, nos eo libro attente ac diligenter pro
rei gravitate perpenſo, ejus omnem Doctrinam
Catholicæ, Apoſtolicæ & Romanæ fidei con-
venientiſſimam comperiſſe. Quare eam ut ta-
lem duximus gregi nobis divinitus commiſſo
proponendam; certi namquem ſumus, eam Ca-
tholicis utiliſſimam futuram, atque in ſummam
ſpem adducimur, fore, ut qui ſe Reformatos
vocant, ſi librum hunc attente perlegerint,
maximam inde lucem hauriant, ut ad ſalutis
viam revocentur.

CAROLUS MAURITIUS le TELLIER,
Archiepiſ. Dux Remenſis.

*C. de ROSMADECH, Archiepiſcopus Turo-
nenſis.*

FELIX, Epifcopus & Comes Catalaunenſis.
De GRIGNAN, Epifcop. Ucetenſis.

D. de LIGNY, Epifc. Meldenſis.

NICOLAUS, Epifc. Lucionenſis.

GABRIEL, Epifc. Auſtrodunenſis.

MARCUS, Epifc. Tarbenſis.

*ARMANDUS JOANNES, Epifcopus Bit-
terrenſis*

*STEPHANUS, Epifcopus, & Princeps Gra-
tianoſopolitani*

JULIUS, Epifcopus Tutelenſis.

BRE-

BREVE

Sanctissimi D. D. Nostri Papae

INNOCENTII XI.

AD AUTHOREM.

INNOCENTIUS XI.

*Venerabilis Frater, Salutem &
Apostolicam Benedictionem.*

Libellus de Catholicæ fidei expositione a
Fraternitate tua compositus, Nobisque
oblatus, ea doctrina, eaque methodo ac pru-
dentia scriptus est, ut perspicua brevitate le-
gentes doceat, & extorquere possit etiam ab
invitis Catholicæ veritatis confessionem. Ita-
que non solum a Nobis commendari, sed ab
omnibus legi, atque in pretio haberi meretur.
Ex eo sane non mediocres in Orthodoxæ Fidei
propagationem, quæ Nos præcipue cura inten-
tos ac sollicitos habet, utilitates redundaturas,
DEO bene juvante, confidimus, Tibique
Apostolicam benedictionem peramanter im-
pertimur. *Datum Romæ, apud S. Petrum sub an-
nulo Piscatoris, Die IV. Januarii, M. DC. LXXIX
Pontificatus Nostri Anno III.*

MARIUS SPINULA.

DOC-

INSTITUTION
OF THE
MUSEUM OF
ARTS AND
SCIENCE
OF THE
CITY OF BOSTON

I hereby do certify that the
above named person is
a member of the
Museum of Arts and
Science of the City of Boston
and is entitled to the
privileges of membership
in the same.

DIO. JOHN. BROWN, Secretary.

Approved by the Board of Trustees
this 10th day of June, 1888.

FORWARDED TO THE
MUSEUM OF ARTS AND
SCIENCE OF THE
CITY OF BOSTON

MARINE BROWN

1888

DOCTRINÆ
CATHOLICÆ
DE IIS ARGUMENTIS,
DE
QUIBUS CONTROVERSIE SUNT,
EXPOSITIO.

CAPUT I.

Consilium Authoris.

Postquam annis amplius centum cum his, qui se Reformatos vocant, disceptatum est, elucidata oportet esse ea argumenta, unde secessionis causam arripuerunt, ad Ecclesiæ Catholicæ sensus percipiendos; nihil ut videatur fieri posse melius, quam si

Bossueti Doct. Cath. Expos.   A   plane

plane proponantur illa dogmata, & ab iis, quæ falso eidem Ecclesiæ adscripta sunt, distinguantur. Etenim multoties comperi, quod illi a plerisque nostris dogmatibus abhorreant, id ex falsis eorum, quas percipere, notionibus fieri, sæpe etiam ex vocabulis nonnullis, quibus offensi, nec sensum requirant, nec unquam ad res ipsas penitus inspiciendas perveniant. Quare nihil illis utilius fore credidi, quam ea exponere, quæ ab Ecclesia in Tridentino Concilio definita sunt de iis argumentis, propter quæ a nobis maxime diffident, omissis omnibus, quæ obicere solent, aut privatis Doctoribus, aut adversus ea, quæ nec necessario, nec ab universis admittuntur. Consentiant enim omnes, & ipse Dallæus, verbi minister acatholicus, (a) *iniquum esse, privatorum sententias universae societati tribuere*; additque secessionem fieri non licere, nisi propter ea doctrinæ capita, quæ summa auctoritate stabilita sint, quæque omnes & credere, & observare teneantur. Solis igitur Concilii Tridentini decretis insistam, quod illic Ecclesia de rebus controversis iudicium tulerit. Porro quodcumque dicam, quo

(2) *Dall. Apocal. c. 6.*

quo percipiantur, melius illa decreta, id in eadem Ecclesia probatum est, sacrosanctæque Concilii doctrinæ consentiens, liquido apparebit.

Ex illa vero doctrinæ nostræ expositione duo nascentur commoda: alterum ut evanescant plane multæ concertationes, cum falsis doctrinæ nostræ interpretationibus in-nixæ deprehendantur. Alterum, ut quæ supererunt controversiæ, non tanti juxta adversariorum placita videantur esse momenti, quanti ab initio persuadere conati sunt, nec quidquam habeant juxta eadem placita, quo fidei fundamenta lædantur.

CAPUT II.

Patentur Acatbolici, Catholicos fundamentalia omnia Christianæ Religionis capita suscipere.

Atque ut ab illis fidei fundamentis incipiam, capitibusque præcipuis, fateantur heterodoxi, necesse est, Ecclesiam Catholicam illa & credere, & confiteri. Si enim in eo illa reponunt, ut credamus adorandum esse unum DEUM, Patrem, Filium, & Spiritum Sanctum; inque DEO solo fiduciam collocandam; per ejus Filium, qui pro nobis & homo factus sit, & affixus cruci, & a mortuis surrexit: hanc nos doctrinam profiteri, perspectum habent. Quibus, si reliqua adjiciant capita, quæ Apostolorum symbolo continentur, nihilo magis dubitant, illa a nobis omnia, nullo excepto, admitti, eademque vere a nobis intelligi, ac sincere.

Scriptit sane Dallæus Commentarium
 inscriptum: *Fides in Scripturis fundata;*
 in

in quo postquam omnia credita Calvinianis Ecclesiis doctrinæ capita exposuit, ait: (a) *Illam absque controversia esse: Ecclesiam Romanam ea omnia dogmata profiteri: Se quidem non omnia sentire, quae nos Catholici credimus, at nos quaecunque ipse credat, admittere.*

Negare ille igitur non potest præcipua Christianæ Religionis capita a nobis credi, nisi suam ipse fidem evertere velit.

Sed vel tacente Dallæo, res ipsa loquitur, noruntque omnes, credi a nobis cuncta illa capita, quæ Calviniani fundamentalia vocant, ut bona fides postulet, nullum eorum a nobis reiectum, absque controversia concedi.

Qua ex confessione cum multa nobis Reformati videant evenire commoda, eripere illa volunt, ajuntque a nobis ea Fidei fundamenta convelli, quod alia ab iis contraria statuamus. Id autem efficere conantur argumentationibus e doctrina nostra deductis: Quod ut a me concedatur, idem

A 3

pro-

(a) l. 3. part. 1.

profecto Dallæus, (quem eis iterum authorem adduco, non tam ut eos unius vel doctissimi ex ipsorum ministris testimonio convincam, quam quod ea dicat, quæ sunt manifesta per sese) docet, quid de huiusmodi argumentis sentiendum sit. Sic enim loquitur in Epistola, quam ad Monglatum scripsit de Apologia sua: *Et si Lutheranorum de Eucharistia opinio perinde, juxta nos, ac Romanensium Humanitatis CHRISTI destructionem inducat; non potest tamen ea ab illis consequentia objici absque caluminae labe, cum eam diserte rejiciant.*

Omnino nihil est, quod ad Summam Christianæ Religionis magis pertineat, quam humanæ naturæ in *CHRISTO* veritas: cum tamen ea Lutherani doceant, ex quibus tanti illius, ac tam necessarii dogmatis everfio inferatur, iis argumentis quæ Calviniani manifesta judicent, suam illis Communionem offerre non dubitaverunt, quod eorum opinio *veneno careat*, ut ait in Apologia Dallæus (a): Synodusque nationalis anno 1631. Carentonii habita, ad *sacram eos mensam*
ad-

(a) Cap. 7.

admittit, ob eam causam, quod in præcipuis & fundamentalibus Religionis capitibus conveniant. Constat igitur, illud, ratumque apud eos est, non esse in his rebus spectandum, quid ex aliqua doctrina deduci argumentando possit; sed quid ille fateatur, quid statuatur, qui illam docet.

Cum itaque argumentis ex doctrina nostra, ut quidem ipsi putant, deductis inferunt, nos neque summum honorem *DEO* debitum, neque Servatoris in *CHRISTO*, Mediatorisque virtutem, nec infinitam oblati ab eo sacrificii dignitatem, nec superabundantem meritorum ipsius plenitudinem satis agnoscere; iis nos argumentis expedire, nullo negotio possumus, brevi illa a Dallæo subministrata responsione, non posse scilicet Ecclesiæ Catholicæ *absque calumnie labe*, tribui ea, quæ plane diffitetur ac reprobatur.

At longius eo procedere decrevi, prætenfisque sola doctrinæ nostræ expositione ostendere aggredior, per eam doctrinam summa illa dogmata, quibus fides ut fundamentis nititur, adeo non everti, neque recia & per se, neque deductis argumentis, ut ea-

dem econtra manifestissime, firmissimeque stabiliat, atque omnino necesse sit, eos esse vel iniquissimos, qui ea recto sensu a nobis intellecta negaverint.

CAPUT III.

Ad DEUM solum ultimo refertur religiosus cultus.

Ut ab adoratione DEO debita inchoemus, eam docet Ecclesia Catholica in eo præcipue sitam esse, ut ipsum credamus omnium esse conditorem ac Dominum, eique totis animi viribus adhaereamus per fidem, spem & charitatem: ut qui nos unus possit beatos efficere, se ipso scilicet summo atque infinito bono communicato.

Habet illa interna adoratio, quam DEO in spiritu & veritate exhibemus, externa sua signa, quorum præcipuum Sacrificium est, idque uni tantum DEO offerre licet; cum ideo institutum sit, ut super omnia DEUM esse

esse, nosque ab eo omnino pendere, publica, solemnique obtestatione prædicemus.

Eadem Ecclesia docet, religiosum cultum omnem omnino ad unum DEUM, tanquam ad finem necessarium, in quo acquiescat, referri oportere, ut si religiosus dici possit honos, quem Virgini, Sanctisque exhibet, id eo fiat, quod in DEUM necessario referatur.

Verum antequam, honor ille in quo consistat, fusius exponamus, non abs re erit observare, Calvinianos veritatis adactos nunc fateri morem illum, quo Sanctos oramus, eorumque Reliquias veneramur, quarto ipso Ecclesiæ seculo receptum fuisse. Dallæus id fatetur in eo libro, quem contra Latinorum traditionem de religiosi cultus objecto scripsit; ibidemque Basilium, Ambrosium, Hieronymum, Chrysostrum, Augustinum, aliaque plurima antiquæ Ecclesiæ lumina, quæ illo sæculo claruerunt, maximeque Gregorium Nazianzenum, qui Theologus præcæteris dictus est, novatæ in eo capite superiorum trium sæculorum doctrinæ insinuat. Nemini autem videbitur simile veri, quid

trium priorum sæculorum Patres senserint, melius Dallæum intellexisse iis, qui doctrinæ illius quasi hæreditatem statim ab eorum morte acceperunt, eoque minus erit credibile, quod adeo non adverterint quarti sæculi Patres, novi aliquid in suum cultum induci, ut contra Dallæus ipse loca perspicua adduxerit; quibus aperte significant, se cum Sanctos orarent, decessorum suorum exempla sequi credidisse. Verum illorum Patrum, qui tribus primis vixere sæculis, sententiam accuratius non expendam contentus Dallæi confessione tot nobis & tantos viros, qui quarto Ecclesiam docuere sæculo, concedentis. Etsi enim annis post eorum obitum mille & ducentis, nomen illis veluti sectæ cujusdam imponere ausus sit, ac Reliquiarios, hoc est, Reliquiarum veneratores appellaverit, æmulæ Communionis homines spero majori in tantos viros usuros reverentia; accusare saltem eos non audebunt, quod rogandis Sanctis, reliquiis que venerandis, in idololatriam inciderint, debitamque Christianorum in CHRISTUM fiduciam everterint: nec ejusmodi nobis imposterum objecturos crimina sperandum est, cum attendent, ea nostris a se objici non posse, quin simul obijciant tot summis viris, quorum se profiten-

tur nobiscum doctrinam, sanctitatemque venerari. At quoniam id potius hic agitur, ut nostram explicemus fidem, quam ut a quibus propugnata sit, ostendamus, in ea explanatione pergendum est.

CAPUT IV.

Invocatio Sanctorum.

Ecclēsia cum utile esse docet, nos Sanctos orare, docet etiam orandos eodem charitatis spiritu, & fraternæ societatis ordine, quo ad fratrum in terris viventium auxilium quærendum inducimur. Quæ ex doctrina concludit Concilii Tridentini Catechismus (a) *Si quid Mediatoris dignitas, CHRISTO in scripturis tributa, Sanctorum cum DEO regnantium intercessione minuere- tur, non minus viventium nobiscum fidelium intercessione minuendam.*

Osten-

(a) *Catech. Roman. part. 3. Tit de cultu & invocat Sanctorum.*

bonum atque utile esse, suppliciter eos invocare, & ob beneficia impetranda a DEO per Filium ejus JESUM CHRISTUM Dominum nostrum, qui solus noster Redemptor Salvator est, ad eorum orationes, opem, auxiliumque confugere.

Deinde Concilium eos damnat, qui contrarium doceant.

Apparet igitur ex illius mente Sanctos invocare nihil aliud esse, quam ad eorum confugere preces, ad beneficia per CHRISTUM a DEO impetranda. Nam reipsa per CHRISTUM solum, inque ejus nomine consequimur, quodcumque consequimur intervenientibus Sanctis; cum ipsi Sancti non nisi in ejus nomine exaudiantur.

Hæc est Ecclesiæ fides, quæ postquam tam perspicue, tam paucis verbis est a Tridentino Concilio exposita, non intelligimus, qui nobis opponi possit, a CHRISTO nos recedere, cum rogamus ejus membra, quæ nostra item membra sunt; ejus filios, fratres nostros; ejus Sanctos, primitias nostras,

Ostendit plane Catechismus ille, vim-
 menfum quantum interesse inter modum,
 quo DEI, & modum, quo auxilium San-
 ctorum imploramus: *Nam precamur, inquit,*
DEUM, ut ipse vel bona det, vel liberet
a malis: A Sanctis autem, quia gratiosi sunt
apud DEUM, petimus, ut nostri patrocini-
um suscipiant, ut nobis a DEO impetrent,
ea, quorum indigemus. Hinc duas adhibemus
precandi formulas modo differentes. AD
DEUM enim proprie dicimus: MISERE-
RE NOBIS, AUDI NOS; Ad San-
ctum, ORA PRO NOBIS. Unde in-
 tellegere debemus, quibuscunque verbis concep-
 tæ sint, preces ad Sanctos dirigendæ, ad eam
 semper formam Ecclesiæ, fideliumque volunta-
 te revocari; ut Catechismus idem in sequen-
 tibus confirmat.

Verum operæ pretium est, ipsius ver-
 ba Concilii perpendere, quod, cum Episco-
 pis præscribit, quo sit ipsis modo de San-
 ctorum invocatione dicendum, docere iubet
 (a) *Sanctos una cum CHRISTO regnan-*
tes orationes suas pro hominibus DEO offerre,
 bonum

(a) *Part. 3. Tit. Quis orandus sit. Ibidem*
Cap. 25. de Invocat. Sanctorum.

ut nobis cum & pro nobis communem Dominum in communis Meditatoris nomine deprecentur.

Idem Concilium plane, paucisque docet, quæ mens Ecclesiæ sit, cum sacrum offert DEO, quo Sanctorum memoriam veneretur.

In eo situs est honor ille, quem eis sacram inter actionem exhibemus, ut eorum, veluti fidelium DEI servorum, nomina in precibus ipsi oblatis nuncupemus; ut agamus ipsi gratias de victoriis ab eis relatis: cumque deprecemur, ut erga nos flecti illorum intercessione se sinat.

Dixerat Augustinus, anni jam mille adducendi sunt, non putandum esse, sanctis Martiribus sacrificium offerri, etsi usu jam tum ab Ecclesia universa recepto sacrificium supra sancta eorum corpora, & ad eorum, ut vocabant, memorias offerretur, hoc est, ad ea loca, ubi pretiosæ servarentur reliquiæ.

Idem

Idem addiderat commemorationem Martyrum ad sacram mensam, inter sacrorum solemnities fieri, (a) non ut pro eis, sicut pro reliquis defunctis oremus, sed magis, ut ipsi pro nobis orent. Cujus ideo sententiam refero, quod ipsis prope illius verbis Concilium Tridentinum utatur, quibus fideles doceat, (b) Sanctis ab Ecclesia sacrificium non offerri, DEO soli, qui illos coronavit; unde nec Sacerdos dicere solet: Offero tibi sacrificium Petre, vel Paule, sed DEO de illorum victoriis gratias agens eorum patrocinia implorat, ut ipsi pro nobis intercedere dignentur in coelis, quorum memoriam facimus in terris. Sic colimus Sanctos, ad impetranda scilicet eorum interventu divina beneficia.

Porro inter illa, quæ nos consecuturos beneficia speramus, illud vel præcipuum est, ut eos imitemur: quam ad rem excitamur, tum mirabilibus eorum inspiciendis exemplis, tum honore beatæ illorum memoriæ coram DEO exhibendo.

Qui

(a) Libro 8. de Civit. c. 27. Tr. 4. in Joan. Serm. 17. de verb. Apost. (b) Sess. 22. c. 3.

Qui propositam a nobis doctrinam per-
penderint, ii fateantur, necesse est, nos,
ut DEO nihil detrahimus eorum, quæ per-
fectissimæ ipsius naturæ propria sunt, ita
nec clare creaturis, ut quidquam sint, vel
quidquam agant, quod soli DEO competat.
Quæ nos ab idololâtris adeo discernunt, ut
intelligi non possit, cur eo nomine note-
mur.

Porro, cum Calviniani objiciant, nos
precibus ad Sanctos dirigendis, iisque ut
præsentibus ubique terrarum venerandis,
immensitatem eis aliquam tribuere, aut
saltem occultarum cogitationum notitiam,
quam tamen sibi DEUM reservare, tot scrip-
turæ testimoniis apparet, nostram non satis
attendunt doctrinam. Ut enim non expen-
dam, quibus nixi argumentis, possumus
eorum, quæ inter nos geruntur, aut se-
cretarum etiam cogitationum ad certum
usque modum, cognitionem Sanctis tribu-
ere; manifestum est, non ideo supra sor-
tem suam creaturam efferi, quod earum
rerum, luce sibi a DEO communicata,
aliquam habere notitiam dicatur. Id li-
quido constat exemplo Prophetarum, quos
etiam DEUS eo honore dignatus est, ut
fu-

futura cognoscerent, et si Divinæ cognitioni longe potius reservata videantur.

Cæterum nemini unquam orthodoxo in mentem venit, Sanctos ex sese cognoscere ea, quibus indigemus, aut etiam nostras tacitas voluntates. Sufficit Ecclesiæ antiquitate omni consentiente docere, utilissimas esse preces illas orantibus, sive Sanctis innotescant ministerio, consertique Angelorum, quos, quæ geruntur apud nos scire Scriptura testatur, (a) cum sint administratorii spiritus missi propter eos, qui hereditatem capiunt salutis; seu DEUS ipse nostra illis desideria peculiari revelatione indicet; seu denique id illis arcanum in infinita sua Essentia patefaciat DEUS, qua quidquid verum est, continetur: De quibus nihil statuit Ecclesia.

At quibuscunque rationibus id fiat, certe verum est, Ecclesiam nihil creaturæ, quod DEI proprium sit, idololatrarum more tribuere: cum in Sanctis vel præstantissimis nullum agnosci concedat excellentiæ

ge-

(a) Hebr. i. v. 14.

genus, quod a DEO non oriatur; nec ullam apud DEUM dignitatem, nisi virtutibus quaesitam: nec virtutem ullam, nisi quae Divinae donum gratiæ sit; nec ullam rerum humanarum notitiam, nisi quam ipsis communicet; nec ullam nosjuvandi, nisi precibus, facultatem; nec ullam denique felicitatem, nisi quod perfecte Divinae voluntati subiecti sint, atque conformes.

Si quis igitur accurate apud se perpendat nostros de Sanctis intimos sensus, is plane perspiciet, eo in honore, quem eis mente praestamus, nihil omnino esse, quo supra rerum illos creatarum conditionem efferamus; unde judicandum est, quae sit illius honoris ratio, quam eis palam exhibemus, cum cultus exterior ad prodendos animi sensus sit institutus.

Cum autem is honor, qui ab Ecclesia Sanctis exhibetur, coram imaginibus, reliquisque sacris maxime appareat, quid de illis Ecclesia sentiat, exponendum est.

CAPUT V.

Imagines & Reliquiæ.

Concilium Tridentinum diserte vetat, (a) ne imaginibus credatur inesse aliqua divinitas, vel virtus, propter quam sint colendæ; vel ab eis aliquid petatur; vel figuratur in Imaginibus fiducia; Vultque honorem omnem, qui eis exhibetur, referri ad prototypa, quæ illæ representant.

Quæ singula Concilii verba totidem notæ sunt, quibus ab idololatriis secernamur; cum adeo ab illis dissentiamus credentibus Divinum quid imaginibus inesse, ut nullam eis vi tutem tribuamus, nisi prototyporum in nobis excitandæ recordationis.

Hoc fundamento nititur honos, qui Imaginibus exhibetur. Negari sane non potest, CHRISTI Crucifixi effigiem ob oculos positam acriorem in nobis excitare memoriam ejus, qui dilexit nos, & tradidit semetipsum

B 2

pro

(a) Sess. 25. dect. de cultu & invocat. Sanct. Gal. 2. vers. 20.

pro nobis, quamdiu præsens oculis imago facit, ut in animo dulcissima recordatio perseveret, eo inducimur, ut, quam simus tanti beneficii memores, externis quibusdam signis testemur: nosque coram imagine demittendo, quantum Divinum illius prototypum veneremur, ostendimus. Itaque ut strictè, atque ex Ecclesiastica loquamur formula, cum honorem Apostoli vel Martyris imagini exhibemus, non tam imaginem volumus, quam coram imagine Apostolum, aut Martyrem honorare.

Ita loquitur Pontificale Romanum, (a) idemque pronunciat Concilium Tridentinum, cum ait: (b) *Honorem, qui Imaginibus exhibetur, ita referri ad prototypa, quæ illæ repræsentant, ut per imagines, quas osculamur, & coram quibus procumbimus, CHRISTUM adoremus, & Sanctos, quorum illæ similitudinem gerunt, veneremur.*

Denique qua mente Imagines Ecclesia colat, ex eo honore colligi potest, quem Cruci exhibet, Evangeliorumque codici. Per-
spi-

(a) *De Benedict. Imag.* (b) *Sess. 25. decr. de cultu & invocat.*

spiciunt omnes, coram cruce a nobis adorari eum, (a) qui peccata nostra pertulit supra lignum, atque ita nos coram Evangeliorum codice caput inclinare, eique, cum palam desertur, assurgere, ac vene abundos osculari, ut honos ille omnis ad æternam in eo oblatam veritatem referatur.

Omnino parum æquos oportet esse eos, qui idololatriam vocant affectum religiosum, quo caput coram crucis imagine aperimus & inclinamus, illius memores, qui pro nobis crucifixus est: essetque coecus admodum, qui non adverteret, quam longe interfit inter eos, qui idolis confidebant, quod divinitatem iis quamdam, aut virtutem, ut ita dicam, affixam crederent: Nosque qui profite-mur, non alia causa uti nos Imaginibus, quam ut animum ad cælum tollamus, ubi aut CHRISTUM, aut Sanctos, in iisque ipsum DEUM, Sanctitatis omnis, & Gratiae Auctorem veneremur.

Eodem sensu accipiendus est honos, quem prima Ecclesiæ imitati tempora sacris Reli-

B 3

quis

(a) 1. Petri cap. 2.

quibus exhibemus: Neque enim, si perpendent adversarii Sanctorum nos corpora respicere ut victimas olim DEO vel martyrio vel pœnitentiâ consecratas, crederent nos honore eis hoc animo exhibito ab honore ipsi DEO exhibendo dimoveri.

Atque illud universim dicere possumus: si diligenter attenderent, qua ratione noster in aliquem amor, ad eius liberos & amicos, ac deinde quibusdam veluti gradibus, ad ea, quæ effigiem illius referant, & ad monumenta, quæ ex illo supersint, ac tandem ad omnia, quæ quovis modo ejus memoriam revocent, indivisus extendatur: si eundem honoris processum esse intelligerent, cum honor nihil aliud sit, quam timore & reverentia mixtus amor: si denique externum omnem Ecclesiæ Catholicæ cultum a DEO proficisci, & ad DEUM redire animadvertenterent, nunquam eo cultu, qui per ipsum unum vigeat, ipsum putarent ad zeolotypiam provocari.

Imo illud perspicerent, si DEUS, quam ab hominibus amari ad aemulationem usque cupidus, nihil amori sibi debito detrahi

trahi putat, cum eius causa diligimus proximum, eundem DEUM, etfi exhibendæ a fidelibus reverentiæ studiosum ad zelum usque, non ab iis judicare suum honorem imminutum, cum, sua in eum veneratione ducti, eos honorant, quos ipse honoravit.

Verumtamen cum ea reverentiæ signa, quæ in sensus incurrunt, non sint omnia omnino necessaria, potuit Ecclesia, nihil immutata fidei doctrina, externos illos actus plus, minusve, pro temporum, locorumque & casuum varietate proferre: quippe quæ filios suos noluit visibilibus servilem in modum rebus adstringi, sed iis tantum excitari, ac velut admoneri, ut ad DEUM se convertant, eique, quod a creaturis postulat, rationabile obsequium exhibeant.

Ex hac doctrina intelligi potest, quam vere dixerim fore, ut nostrarum maxima pars controversiarum, vocabulis sano sensu intellectis, evanesceret, si in his argumentis tractandis Christianam charitatem sequeremur ducem.

Constat quoque Adversarios, si has expositiones, quibus expressa continetur Concilii Tridentini doctrina, placide perlegerent, non amplius objecturos, CHRISTI a nobis Mediationem lædi, Sanctosque invocari, aut adorari Imagines eo modo, qui soli DEO debeatur.

Equidem cum certo sensu *Adoratio, Invocatio, Mediatorisque nomen* DEO tantum, CHRISTOque conveniat, facile est his abuti vocabulis, quo nostræ invidia doctrinæ conflatur: at si bona fide assignato a nobis definiatur sensu, omni prorsus illa argumenta firmitate carebunt, si qui vero alii Calvinianis super sint minoris momenti scrupuli, sibi tamen in præcipua querelarum materia satisfactum, cogente veritatis conscientia, fatebuntur.

Cæterum nihil iniquius est, quam Ecclesiam eo nomine accusare, quasi religionem in illo Sanctorum cultu omnem reponat, cum, ut iam a nobis observatum est, id tantum fideles populos doceat Tridentinum Concilium: (a) *Bonum esse & utilem*
il-

(a) *Sess. 25. decr. de cult. & invoc.*

illum morem, nec verbum addat amplius.

Est ergo Ecclesiæ ea mens, ut qui usum illum aut contemptu, aut errore reprobent, eos damnet. Damnare porro debet, cum ad ipsam pertineat, neque mores salutare sperni, neque doctrinam antiquitati probatam, a magistris recentioribus damnari sinat.

CAPUT VI.

Justificatio.

Illustrius etiam ostendet Justificationis argumentum, quot quæstiones nulla sententiæ nostræ expositione tolli possint.

Non ignorant, qui Reformationis, ut vocant, vel minimum historiam norunt, primos ejus authores hoc caput omnibus ita proposuisse, ut omnium præcipuum, causamque discessionis maxime necessariam. Quare nul-

nullum est, quod magis oporteat recte intelligi.

Primo credimus, remitti nobis peccata gratis Divina misericordia, propter CHRISTUM. Ipsa sunt Concilii Tridentini Verba, in quo additur, (a) nos ideo dici gratis justificari, quia nihil eorum, quæ justificationem præcedunt, sive fides, sive opera, ipsam Justificationis gratiam promeretur.

Cum vero peccatorum remissionem ita Scriptura nobis exponat, ut modo dicat, ea a DEO operiri, modo auferri, & Spiritus Sancti gratia deleri, quæ novæ creaturæ efficiamur. Has omnes sententias jungendas & colligendas putamus, quo perfecte intelligamus, quid sit peccatoris justificatio. Quare peccata nostra non tegi tantum, sed omnino deleri credimus Sanguine CHRISTI, & gratia, (b) qua regeneramur: quo adeo non obscuratur, aut minuitur, quod de Sanguinis illius virtute ac pretio sentire debemus, ut augeatur contra, & illustretur.

Ita-

(a) Sess. 6. c. 9. Ibid. c. 8.

(b) Tit. 3. 5. 6. 7.

Itaque justitia CHRISTI non imputatur fidelibus tantum, sed actu ac re ipsa Spiritus Sancti operatione communicatur, ut ejus gratia non justii tantum reputentur, sed fiant.

Si enim, quæ in nobis est justitia, coram hominibus tantum justitia esset, non esset illa quidem opus Spiritus Sancti. Est ergo & coram DEO justitia, *cum ab ipso DEO charitatem in cordibus nostris diffundente efficiatur.*

Certum tamen, & nimis quidem certum est, (a) *carnem concupiscere adversus spiritum, & spiritum adversus carnem; (b) & nos in multis omnes offendere.* Itaque justitia nostra, licet per charitatis infusionem sit vera, non est perfecta justitia propter concupiscentiæ pugnam: ut perpetuus animi culparum suarum poenitentis gemitus, officium sit Christianæ justitiæ vel maxime necessarium. Quare humiliter cum Augustino fateri compellimur, *nostram in hac vita justitiam magis constare remissione peccatorum, quam perfectione virtutum.*

C A-

(a) Gal. 5. v. 17. (b) Jac. 3. 2.

CAPUT VII.

Meritum Operum.

De operum merito hæc docet Ecclesia Catholica: (a) Proponenda est vita æterna, & tanquam gratia filiis DEI per CHRISTUM JESUM misericorditer promissa; & tanquam merces ex ipsius DEI promissione bonis ipsorum operibus, & meritis fideliter reddenda.

At ne temeraria meriti opinione humana sibi superbia blandiatur, docet idem Concilium, (b) pretium omne, meritumque Christianorum operum a gratia sanctificante, que nobis gratis in nomine CHRISTI detur, atque illius, tanquam capitis in singula membra jugiter influentis, virtute proficisci.

Equidem scripta in Evangelio præcepta, adhortationes, promissa, minæ, exprobrationes satis ostendunt, oportere nos voluntatis propriæ motu, DEI adjuvante gratia, salutem operari. At illud etiam est axioma longe

(a) Trident. Sess. 6. 16.

(b) Ibidem.

ge certissimum, nihil posse liberum arbitrium, quod quidem ad eternam ducat felicitatem, nisi quantum a Spiritu Sancto moveretur & erigitur.

Cum igitur Ecclesia intelligat, quodcunque boni facimus, id in nobis ab illo Divino spiritu, ejusque gratia fieri; credere etiam debet, bona fidelium opera gratissima esse DEO, maximique apud illum pretii: *meritique* vocabulo cum Christiana omni antiquitate jure utitur, eo maxime, quo vim, pretium, dignitatem eorum, quae Divina operamur virtute, significet.

Sed cum operum nostrorum omnis a DEO, ea in nobis operante, sanctitas oriatur, eadem Ecclesia in Concilio Tridentino hanc Augustini vocem, ut Catholicæ fidei doctrinam admittit: (a) DEUM cum suorum coronat merita, nihil coronare, quam sua ipsius dona.

Hic obsecramus eos, qui veritatem ac pacem amant, ut paulo fusius ipsa Concilii verba legere non graventur, atque omnia

com-

(a) Sess. 6. 16.

commenta, quibus doctrinæ nostræ invidia quæritur, aliquando abjiciant. *Licet*, inquit, bonis operibus in sacris literis usque adeo tribuatur, ut etiam qui uni ex minimis suis potum aquæ frigidæ dederit, promittat CHRISTUS, eum non esse mercede sua cariturum: *Et* Apostolus testatur, (a) id quod in præsentibus est momentaneum & leve tribulationis nostræ, supra modum in sublimitate æternæ gloriæ pondus operari in nobis: Absit tamen, ut Christianus homo in seipso vel confidat, vel gloriatur, & non in Domino: cujus tantâ est erga omnes homines bonitas, ut eorum velit esse merita, quæ sunt ipsius dona.

Fusa est illa doctrina per Concilium totum, quod in alia Sessione docet, (b) Nos, qui ex nobis, tanquam ex nobis nihil possumus; eo cooperante, qui nos confortat, omnia posse: ita non habet homo, unde gloriatur; sed omnis gloriatio nostra in CHRISTO, in quo vivimus, in quo movemur, in quo satisfacimus, facientes fructus dignos pœnitentiæ: Qui ex illo vim habent; ab illo offeruntur Patri, & per illum acceptantur a Patre.

Quare

(a) 2. Corinth. 4.

(b) Sess. 14. 8.

Quare omnia petimus, omnia speramus, omnium gratias agimus per DOMINUM NOSTRUM JESUM CHRISTUM, in ipso solo, & per ipsum gratos nos esse DEO profite-mur, nec aliam tribui nobis posse mentem, intelligimus.

Nostræ spem salutis omnem in ipso uno adeo reponimus, ut DEO quotidie inter sa-crorum solemnità ita loquamur: *Nobis quo-que peccatoribus, famulis tuis, de multitudine miserationum tuarum sperantibus, partem aliquam & societatem donare digneris cum tuis sanctis Apostolis & Martyribus, intra quorum nos consortium non æstimator meriti, sed veniæ quæsumus largitor, admitte. Per CHRISTUM Dominum nostrum.*

Quid ergo? nunquam filiis, olim suis, iisdemque nunc adveniariis, persuadebit Ma-ter Ecclesia, vel suæ expositione fidei, vel Conciliorum decretis, vel sacrificii precibus, neque vitam, neque salutem, neque spem, nisi in uno CHRISTO ullam a se queri? Tanta illius spei vis est, ut per illam filii DEI, qui in viis ejus ambulant, ea pace gau-

gaudeant, quæ, juxta Apostolum, (a) exsuperat omnem sensum.

Licet autem spes illa promissis, minisque terrenis firmior sit, sedandisque conscientiae tumultibus ac terroribus sufficiat: non omnem tamen ex animo timorem excutit, cum certum quidem sit, DEUM nos ex sese nunquam derelicturum; a^t nunquam de nobis ipsis securi simus, an illum nostra culpa simus, repudiatis Divinis Inspirationibus, amissuri. Nempe illi placuit hoc salutari metu, quam filiis suis indidit, fiduciam temperare: Quoniam, ut ait Augustinus, in hoc tentationum ac periculorum loco tanta nostra est infirmitas, ut superbiam possit generare securitas. Contra timor ille, quo fit, ut ex Apostolico præcepto, (b) Cum tremore salutem nostram operemur, vigilantiores exhibeat, cogatque humili submissione inhaerere ei, qui, ut idem Paulus ait, (c) operatur in nobis velle, & perficere pro bona voluntate.

Atque hæc sunt, quæ de Justificatione docere maxime necessarium est, essentque ini-

qui

(a) Philipp. 4. v. 7. (b) Philipp. 2. v. 12.
(c) Ibid. v. 13.

qui admodum *Adversarii*, ni doctrinam hanc Christianis sufficere faterentur, quo sciant sue gloriam salutis omnem DEO per CHRISTUM adscribendam.

Quibus expositis, si jam ad exiles Disputationes Calviniani Doctores confugiant, unum est, quod moneam, non jam decere eos adeo se nobis exhibere difficiles, postquam tot ac tanta Lutheranis, suisque ipsorum fratribus de prædestinatione & gratia concesserunt: Unde didicisse debent, ad ea quæstionem totam esse redigendam, quæ sunt constituendis Christianæ pietatis fundamentis omnino necessaria.

His se finibus cohibere, si in animum semel inducant suum, brevi conticescent, nec objicient ultra, DEI nos gratiam inane reddere, quod bonis operibus, ut ipsi quidem volunt, omnia tribuamus: cum verbis tam perspicuis Concilii Tridentini tria illa adeo in hac re decretoria capita ostenderit: *Nostra nobis peccata mera misericordia propter CHRISTUM remitti: Gratuito nos accepisse eam, quæ per Spiritum Sanctum in nobis est, justitiam; Omniaque,*

quotquot facimus bona opera, totidem esse gratie Divine dona.

Quare, fatendum est enim, qui sunt in illa secta doctiores, minus jam de hoc argumento contendunt, quam initio faciebant, suntque pauci, qui non agnoscant, hoc quidem capite nullam prorsus dari a nobis discedendi causam.

Quod si tanta illa de Justificatione quæstio, quam veluti suarum arcem Disputationum primi illorum authores constituerant, iis, qui maxime inter illos sapiunt, jam non videtur esse præcipua, reputent ipsi, quid sit de sua secessione sentiendum: Quid contra pro pace sperandum, si penitus imbuta de nobis iniqua iudicia, ac vetitam ab Apostolo *contendendi libidinem* tandem deponerent.

CAPUT VIII.

Satisfactiones, Purgatorium, Indulgentia.

Atque ut nulla hac in materia dubitatio superfit, exponenda etiam est ratio, qua DEO per ipsius gratiam pro peccatis satisfacere nos posse credimus.

Docent communi consensu Catholici, solum CHRISTUM DEUM simul & hominem idoneum fuisse, qui pro suae infinite Personae dignitate sufficientem DEO pro peccatis nostris satisfactionem offerret.

Cum autem supra, quam necesse erat, satisfecerit, duplici ratione potuit infinitam illam nobis satisfactionem communicare: Aut ut plenam criminum remissionem, nulla servata pœna, concederet: Aut ut majorem pœnam minori, æternam scilicet temporaria, comutaret.

Hac priore via, cum & plenior sit, & Divine liberalitati magis congruat, in Baptismo statim utitur.

Alteram usurpat in ea venia, quam baptisatis largitur in peccatum relapsis, eo scilicet compulsus ipsorum nequitia, qui tantæ benignitatis immemores, primis ejus donis fæde abusi sunt; Quo fit, ut eis remissa æterna pœna, temporaria sit aliqua toleranda.

Neque hinc inferendum est, CHRISTUM pro nobis non plene satisfecisse; Imo cum pretio pro salute nostra infinito persoluto summum in nos jus quæsierit, veniam profecto nobis ea conditione, ea lege, ea præscriptione, qua videtur, concedit.

Et quidem in Servatorem ingrati, contumeliosique sumus, si de infinito illius merito, eo colore ambigamus, quod peccatum nobis Adami condonando, non omnibus simul liberet, quæ ex illo sequuntur incommodis, mortique adhuc, & tot corporis animique morbis ab illo peccato ortis obnoxios relinquat. CHRISTUM sufficit id pretium solvisse semel, quo, quibus ebruimur malis,
omni-

omnibus liberemur aliquando : Nostrum est, cum humilitate & gratiarum actione beneficii partem quamlibet accipere, attendentes, quibus gradibus nos ad perfectam libertatem adducat, eo scilicet ordine, quem pro sua sapientia tum ad utilitatem nostram constituit, tum ad illustriorem justitiæ, humanitatisque suæ demonstrationem.

Pari ratione ægre ferre non debemus cum, qui tantam nobis in Baptismo benignitatem ostendit, difficiliorem se exhibere tum, cum tanti mysterii pæctâ, promissaque violavimus.

Justum est, imo nobis salutare, DEUM, cum peccatum nobis, æternamque simul, quam meriti eramus, pœnam condonat, temporariam a nobis aliquam exigere, qua nos in officio contineat, ne justitiæ Divinæ vinculis citius absoluti, veniæ facilitate abutamur, temerariæque nos fiducia permittamus.

Huic ergo ut debito satisfiat, laboriosis quibusdam sumus operibus obnoxii, humili

& pœnitenti animo obeundis: Atque ejusmodi operum necessitas antiquam Ecclesiam eas pœnitentibus pœnas, quæ canonicæ vocantur, imponere compulit.

Cum igitur aspera peccatoribus, & laboriosa opera injungit, iique illa animo submissio subeunt, ea dicitur satisfactio: Cum autem propter eximiam pœnitentium pietatem, aliave bona opera, quæ iis ipsa præscripserit, e debita aliquid ipsis pœna remittit, ea dicitur Indulgentia.

Nihil aliud de Indulgentiis credendum proponit Tridentina Synodus, (a) quam potestatem eas conferendi a CHRISTO Ecclesie concessam esse, earumque usum esse salutarem. Additque: retinendum illum, adhibita tamen moderatione, ne nimia facilitate Ecclesiastica disciplina enervetur. Unde patet, Indulgentiarum dispensandarum modum ad disciplinam pertinere.

Quicumque ex hac vita in CHRISTI gratia & charitate decedunt, nondum tamen

(a) *Contin. Sess. 25. decr. de Indulg.*

men persolutis his pœnis, quas justus refer-
vavit DEUS, in altera vita luunt. Qua
re adducta est omnis retro Christiana anti-
quitas, ut pro fidelibus in pace & commu-
nionē Ecclesiæ vita functis, preces, eleemo-
synas, sacrificiaque offerret, cum certa fide
crederet, his illos auxiliis juvari.

Id nobis de animis in Purgatorio deten-
tis credendum proponit Tridentina Synodus,
nec definit, quæ sit ibi pœnarum ratio, nec
alia eiusmodi, quibus inquirendis magnam
vult adhiberi cautionem, eosque improbat,
(a) *qui incerta, vel specie falsi laborantia
evulgant.*

*Hec est illa sancta, & inculpata de Sa-
tisfactione Ecclesiæ Catholicæ doctrina, ex
qua tamen ipsi tanta constata invidia est.*

Qua sic exposita, si Calviniani objiciant,
injuriam nos CHRISTI satisfactioni facere,
oblitos oportebit eorum, quæ diximus,
*Integrum scilicet a Servatore Redemptionis
nostræ pretium esse solutum, nihil illi pretio,*
C 4 quip-

(a) *Sess. 25. decr. de Purg.*

quippe infinitio deesse, nec pœnas, quas diximus, fuisse reservatas, quod id pretium ullatenus deficiat, sed quod ipse nos, certo ordine constituto, velit justo metu, salubrique disciplina cohibere.

Sin opponere porro pergant, id nobis persuasum esse, posse nos ex nobis pro aliqua parte pœnæ peccati debitæ satisfacere: Quis non videat, contrariam nostræ fidei decretis aperte confirmari? Ex quibus liquido conitat, Salutem nostram omnem misericordiæ tantum, ac gratiæ opus esse: Non minus esse DEI, quod eius virtute nos agimus, quam quod ipse solus mera sua voluntate. Nec omnino minus ab eo proficisci, quod ipsi damus, quam quod ipse nobis.

Quibus addendum, eam, quam, antiquam omnem Ecclesiam secuti, Satisfactionem vocamus, eo tantum valere, quod infinitam CHRISTI satisfactionem nobis applicet, reddatque propriam.

Eadem responsione placari debent, qui tunc offenduntur, cum dicimus, ita DEO
gra-

gratam esse fraternam charitatem, communionemque Sanctorum, ut sæpe etiam, quas pro aliis invicem offerimus satisfactiones, accipiat.

Videntur illi non intelligere, quam DEI sit omne, quod sumus, quamque necessario, quidquid fidelibus, qui CHRISTI membra sint, pro sua benignitate DEUS tribuit, id omne ad caput, CHRISTUM scilicet, referatur.

Certe iis, qui legerint, ac meditati sint Scripturarum locos, quibus patet, DEUM eam mentem inspirare suis, ut sese in jejuniis, in cilicio, in cinere, non pro suis tantum, sed & pro universi populi peccatis affligant, mirum, aut insolens non videbitur id, quod asserimus, DEUM nempe motum infinita Bonitate sua, atque incredibili bene amicis faciendi voluptate, quos ultro subeunt cruciatus, ita accipere, ut eorum intuitu pœnam populo debitam, jamjamque imminentem, mitigatam velit.

Unde patet, Patrem optimum, atque in suos filios indulgentissimum, satisfaciētib; sibi aliis, in alios facile mitigari, quare honorem habet CHRISTO dilecto filio, corporisq; ejus mystici sanctam unitatem, ac mirabilem illam membrorum omnium, sub tanto capite, communionem, societatemque commendat.

CAPUT IX.

Sacramenta.

Ordo doctrinæ postulat, ut jam de Sacramentis loquamur, quibus CHRISTI nobis merita impertiuntur & accommodantur. Cum autem in his controversiis, dempta ea, quæ ad Eucharistiam spectat, non tantæ animorum contentiones esse videantur, paucis ea diluemus statim, quæ de reliquis Sacramentis objici maxime solent, servata ultimo loco omnium gravissima Eucharistiæ quæstione.

Novi fœderis Sacramenta non sacra tantum signa sunt, quæ gratiam indicent, nec sigilla, quæ datam confirment, sed Spiritus Sancti instrumenta, quibus adhibetur illa nobis, & confertur, vi verborum, quæ proferuntur, actusque huius, qui in nobis exercetur exterius, modo non simus ita male affecti, ut obicem influenti gratiæ opponamus.

Cum vero DEUS tantam externis signis virtutem connectat, quorum natura sua nulla est ad eam rem efficiendam ratio, aut vis, perspicue ostendit, præter id omne, quod in animis nostris probo, sanoque affectu efficere possumus, necessario ad nostram satisfactionem requiri specialem Spiritus Sancti operationem, singularemque meritorum CHRISTI communicationem, quæ nobis per Sacramenta demonstratur: Itaque repudiari hæc doctrina non potest, quin & CHRISTI meritis, & Divinæ in regeneratione nostra exhibitæ potentiæ fiat injuria.

Signa, sacrosve ritus agnoscimus omnino septem, a CHRISTO instituta, ut media ordinaria, quibus *novus homo in CHRISTO reginitus*, sanctus & perfectus evadat. Quæ
 - qui-

quidem a DEO instituta esse, scripturæ ostendunt, aut Instituentis verbis expressis, aut gratia, quam eadem scriptura illis annexam doceat, quæque DEI mandatum necessario supponat.

Baptismus.

Cum infantes pueri Baptismi defectum, nec fidei, spei, charitativæ actibus, nec voto suscipiendi supplere possint; ad eos credimus, nisi re illud ipsa suscipiant, nullo modo Redemptionis gratiam pervenire, atque ideo in Adamo morientes partem habere cum CHRISTO nullam.

Atque hic observatu dignum est, Lutheranos pariter cum Ecclesia Catholica credere omnimodam in parvulis Baptismi necessitatem; pariterque mirari, negatum id esse, quod homo ante Calvinum nemo ausus erat in dubium adducere, adeo firmiter fidelium omnium mentibus inhærebat.

Non verentur tamen, qui Reformati dicuntur, suos, perinde atque infidelium liberos, nulla insignitos Christianæ Religionis nota; nulla ejus gratia munitos, sponte mori finire, si forte indictum conventibus suis diem mors præveniat.

Confirmatio.

Cum impositionis manum a Sanctis Apostolis, ad confirmandos adversus persecutionis fidelium animos, adhiberi solite, is præcipue effectus sit, ut Spiritus Sanctus interius illabatur, suaque infundat dona, eo colore non debuit ab Adversariis rejici, quod jam in nos Spiritus S. conspicuus non descendat.

Itaque Christianæ illam Ecclesiæ omnes, jam inde ab Apostolorum temporibus religiosissime retinuerunt: adhibito etiam sacro Chrismate, quo hujus Sacramenti vis, expressiore internæ Spiritus Sancti Unctionis significatione, demonstratur.

Pœnitentia & Confessio Sacramentalis.

Credimus, placuisse CHRISTO, ut qui se per Baptifinum Ecclesiæ subjecerint, Evangelicasque deinde violaverint leges, ejusdem judicium Ecclesiæ in foro pœnitentiæ subeant, in quo datam sibi potestatem exercet, *remittendorum, retinendorumque peccatorum* (a).

Jam vero quod Ecclesiæ ministris dimit-tendorum peccatorum datum est mandatum, ejus adeo sunt generalia verba, ut ad publica peccata coarctari, sine temeritate, non possit; cum iidem ministri, in absolutione CHRISTI nomine pronuntianda expressa mandati sequantur verba, ab ipso CHRISTO, cujus vice constituti judices sunt, judicium censetur exerceri. Ille pœnitentem invisibilis Pontifex absolvit, dum externo Sacerdos ministerio fungitur.

Quod judicium cum sit *licentiæ frænum necessarium, monitorum prudentium fons uber-rimus, efficacissimum peccata dolentibus solatium*, quando non generatim tantum eis, ut

a

(a) *Matth. 18. v. 18. Joann. 20. v. 23.*

a Calvinianis fieri ministris solet, datâ venia denunciatur, sed revera authoritate CHRISTI, causa speciatim excussa & plene cognita absolvuntur: credere non possumus, tot ab Adversariis considerari commoda posse, quin eorum jacturam desiderent, ejusque reformationis eos pudeat, qua tam salubris usus ac sanctus antiquatus est.

Extrema Unctio.

Cum Extremæ Unctioni, juxta B. Jacobi testimonium, expressam (a) remittendorum peccatorum, levandarumque corporis egritudinum, promissionem Spiritus Sanctus adjunxerit, nihil sacro illi ritui deest, ut vere Sacramentum sit. Tantum observandum juxta Concilii Tridentini doctrinam, animo magis, quam corpore juvari egrotum; cumque legis Evangelicæ ea ratio sit, ut semper in ea spiritualia bona maxime animis proponantur, illa nobis esse ex hac sacra Unctione absolute expectanda, bene modo affecti simus.

At

(a) Jac. 5. v. 14.

At vero valetudinis levamen ita tantum conceditur, si ad eternam salutem proficit, idque efficitur juxta occultissimas Divinæ providentiæ rationes, variumque in fidelibus præparationis & fidei modum.

Matrimonium.

Qui novam a CHRISTO datam esse attendit Matrimonio formam, cum ad duos sanctam illam societatem ita restrinxerit, ut nulla ratione dissolvi possit; (a) ac præterea viderit, insolubile illud vinculum æternæ CHRISTI cum Ecclesia signum conjunctionis esse: (b) haud ægre intelliget, fidelium Matrimonium, Spiritu Sancto, Divina gratia comitante, copulari, DEUMQUE benignitatis collaudabit, qua nostræ ita voluerit nativitatis originem consecrare.

Ordo.

Tanta denique præsens Spiritus Sancti virtus, Divinæque infusio gratiæ eam
comi-

(a) Matth. 19. v. 5.

(b) Ephes. 5. v. 32.

comitatur manuum impositionem, (a) qua sacrorum Ministri fiunt, (b) ut merito debeat ille ritus inter Sacramenta censeri.

Atque etiam Adversarios fatendum est, eo numero non plane eximere Ministrorum consecrationem, sed tantum ab his Sacramentis secernere, quæ toti sunt Ecclesiæ communia.

CAPUT X.

Ecclesiæ doctrina de vera Corporis, & Sanguinis CHRISTI in Eucharistia presentia.

Et ut illa verba intelligat:

HOC EST CORPUS MEUM.

Ad disputationem de Eucharistia tandem aliquando pervenimus, in qua
no-

(a) 1. Timoth. 4.

(b) 2. Timoth. 10.

nostram fusius exponere doctrinam erit necesse, ita tamen, ut a præscriptis finibus longius non recedamus.

CHRISTI Corpus & Sanguinem vere in hoc Sacramento præsentem adesse, iis verbis, quibus institutum est, firmissime adstruitur, (a) quæ quidem verba ita accipimus, ut sonant; nec magis a nobis querendum est, cur literaliter ac proprio inhæreamus sensui, quam a viatore, cur regiam sequatur viam?

Illorum est, qui ad tropos figuræque confugiunt, semitasque carpunt devias, facti rationem reddere. Nos, qui nihil in his CHRISTI verbis deprehendimus, cur alieno ea sensu opus sit accipere, eo ipso justam nobis esse putamus causam, cur nativum, apertumque teneamus. At longe etiam firmiter ei sententiæ adhærescimus, cum CHRISTI Consilium in hoc Sacramento attendimus; Id autem, quam planissime poterò, aperiam, his innixus fundamentis, quæ ab Adversariis rejici posse, non putem.

Ajo

(a) *Conf. fidei art. 34.*

Ajo igitur his Servatoris verbis: *Accipite, & comedite, Hoc est Corpus meum, quod pro vobis datur*, id demonstrari: ut prisca Judæi non spiritu tantum cæsarum pro se hostiarum oblationi communicabant, sed mactatis re ipsa carnibus vescebantur, quod signum ipsis erat, oblationis eos esse participes: Ita CHRISTUM, cum se nostram ipse victimam fecerit, ejus Sacrificii carnem a nobis re ipsa comedi voluisse, ut unicuique nostrum sanctissimæ carnis vera communicatio, & pro nobis acceptam illam, & pro nobis immolatam perpetuo testaretur.

Immolatam pro peccatis hostiam comedere Judæis prohibuerat DEUS, (a) quo veram scelerum expiationem, nec lege, nec animantium sanguine fieri doceret: eaque prohibitione populus universus quodam veluti interdicio tenebatur, ne remissionis peccatorum re ipsa posset esse particeps. Contra Corpus CHRISTI, veram scilicet hostiam pro peccatis immolatam, necesse erat a fidelibus manducari, ut impletam in novo testamento peccatorum remissionem eo manducando intelligerent.

D 2

San-

(a) Levit. 6. v. 30.

Sanguinis etiam esu Judaico populo interdicebat DEUS, cujus ea prohibitionis imprimis erat ratio, *quod sanguis nobis datus sit, ut super Altare in eo expiemus pro animabus nostris.* Contra Servator suum ideo bibendum propinat Sanguinem, (a) *quod effundatur in remissionem peccatorum.*

Tam igitur vere ac realiter in sacris mensis Carnem CHRISTI, Sanguinemque sumimus, quam vere in novo fœdere confertur gratia, expiantur peccata, CHRISTIque Sacrificio participamus.

Cum tamen & fidem nostram exercere vellet, & simul facere, ne a suæ carnis esca, Sanguinisque potione abhorreamus, si propria specie sumenda essent, ea nobis aliena specie involuta præberi æquum erat. Quibus rationibus si eo CHRISTUS deductus est, ut nostræ nobis carnem hostiæ, alio, quam Judæis, modo, comedendam daret, non propterea debuit de veritate quidquam aut substantia detrahere.

Patet igitur CHRISTUM, quo veteres impleret figuras, nosque in veram oblatae
pro

(a) *Matth, 26, v. 28.*

peccato nostro victimæ possessionem induceret, suum nobis re ipsa Corpus, suumque Sanguinem dare voluisse; Quod adeo manifestum, ut Adversarii quoque nobiscum in eo sentire velint, cum id nobis ingerere non desinant, *se quidem non negare in Eucharistia Corporis & Sanguinis CHRISTI veritatem, aut utriusque veram communicationem.*

Id vero, quo sensu dicant, postea expendemus; eorum enim placita post expostitam Ecclesiæ doctrinam explicanda putamus.

Interim si verborum CHRISTI: **HOC EST CORPUS MEUM**, tanta simplicitas vel ipsos adduxit, ut faterentur, Servatorem nostrum, cum ea verba protulit, id in mente habuisse, ut suam nobis carnem vere ac re ipsa traderet, mirari profecto non debent, quod intellectu CHRISTI Consilio, ad veritatem ipsam, non autem ad figuram, aut tropos omnia referamus.

Cum enim CHRISTUS alias tam diligens in iis exponendis, quæ parabolis,

& figuris involuta docuisset, nihil hic explicandæ mentis causa dixerit, nativo ipsum sensui verba reliquisse constat.

Scio equidem Adversarios affirmare, rem per se satis ipsam loqui: *Manifestum est enim*, inquit, *quæ CHRISTUS præbet, panem tantum ac vinum esse.*

At evanescit illa argumentatio, cum attendimus eum loqui, *cujus authoritas sensibus præstet, cuius potentia nature domine- tur universe.*

Sane DEI Filio tam promptum fuit, efficere, ut suum ipsius Corpus in Eucharistia sisteretur, (a) *Hoc est Corpus meum*, dicendo, quam efficere, ut mulier ab infirmitate dimitteretur his vocibus: (b) *Mulier, dimissa es ab infirmitate tua*: Aut vitam adolescenti servare, dum respondet patri: (c) *Filius tuus vivit*: Aut præstare denique, ut paralytico vere peccata dimittantur, his

(a) *Matth. 26. v. 26.* (b) *Luc. 13. v. 12.*
 (c) *Joann. 4. v. 50.*

his verbis proferendis: (a) *Remittuntur tibi peccata tua.*

Cum igitur nobis non sit laborandum, qua sit ratione, quod ait, effecturus, idcirco ejus verbis præcise inhæremus. Nam, qui quodcumque vult, continuo facit, is profecto verbis, quod dicit, operatur; Facilius omnino DEI Verbo fuit, naturæ leges infringere, quo ipsius dictis sua constaret veritas, quam nos alienis interpretationibus, quibus omnes sermonis evertuntur leges, mentem accommodare.

Atque illæ quidem sermonis leges docent, eam signorum esse vim, ut quæ signa sic se habent, ut ipsius rei naturaliter quodammodo referant effigiem, eamque subjiciant oculis, ea ejusdem nomen rei sortiantur, cum illius speciem ex sese, ac necessario in mentem revocent.

Signis quoque arbitrariis, quæque ab instituto pendent, idem quoque convenit, certis licet præscriptionibus, si jam usu recep-

D 4

ta,

(c) *Matth. 9. v. 2.*

ta, hominum mentibus ipsa consuetudine penitus sunt insita.

Quod autem signum ex sese nullatenus ad rem referatur, ut *fragmentum panis, hominis corpori designando accommodatum*, id ita afferri in medium, ut statim ipsi signo, nulla expositione adhibita, nulla conventionem facta, nomen rei tribuatur, quod in Cœna fecit CHRISTUS; id vero ejusmodi est, ut nullo usquam in scripturis, ne dicam, in omnium hominum sermone, exemplo comprobetur.

Neque etiam Calviniani tropico illi sensui, quem CHRISTI verbis affixerunt, ita immorantur, quin agnoscant, simul ipsius mentem fuisse, ut verissime, atque optimo jure Carnem nobis suam Sanguinemque præberet.

CAPUT XI.

Expositio horum verborum.

Hoc facite in meam Commemorationem.

Jam vero exposita Ecclesiæ doctrina de his verbis HOC EST CORPUS MEUM, non est omittendum, quid de illis sentiat, quæ CHRISTUS subjunxit: (a) HOC FACITE IN MEAM COMMEMORATIONEM.

Ac primum non est dubium, quin CHRISTUS id agat, ut mortem, quam pro nobis pertulit, eo in Mysterio memoria recolamus, docente Apostolo, atque ex his verbis inferente, nos hoc Sacramento percipiendo (b) *Mortem Domini annunciare.*

Non est autem existimandum, illa Dominicæ mortis recordatione, veram Corporis
D 5 ip-

(a) *Luc. 22. v. 19. 1. Corinth. 11. v. 24.*

(b) *1. Corinth. 11. v. 26.*

ipſius præſentiam excludi; Imo qui ea perſpexerit, quæ modo a nobis enarrata ſunt, iſ manifefte intelliget, præſentia reali commemorationem illam inniti. Ut enim Judæi, cum pacificis veſcerentur hoſtiis, immolatas pro ſe illas meminérant, ſic nos cum CHRIS-
TI, victimæ ſcilicet noſtræ, carnem comedimus, mortuum illum pro nobis debemus recordari.

Illa igitur ipſiſſima caro, cum a fidelibus manducatur, in animis noſtris non tantum immolationis memoriam renovat, ſed etiam confirmat veritatem. Adeoque injuncta nobis a CHRISTO commemoratio carnis ipſius præſentiam non excludit, ut contra ſua-
vis illa Domini pro nobis immolati eo po-
tiſſimum excitetur, quod in ſacra menſa hu-
jus Sacrificii caro revera ſumenda ſit, cum fieri nequeat, ut eum oblivſcamur ſuum pro nobis corpus in Sacrificium obtuliſſe, a quo illam nobis comedendam præberi victimam quotidie videamus.

Itane vero Chriſtiani homines eo colore, quaſi velint Paſſionis Dominicæ memoriam in Cœna celebrare, tam piæ commemorationi,
quod

quod habet efficacissimum, dulcissimumque, detrahent? Nunquamne perpendent, non id præcepisse CHRISTUM, ut meminerimus tantum, sed ut Carnem manducando, Sanguinemque bibendo, meminerimus? Series ipsa pensetur, visque verborum; non id modo dicit, quod intelligere Calviniani videntur, panem Eucharistiæ, vinumque sui nobis Corporis, sui que Sanguinis memoriale quoddam ac monumentum futurum; sed monet, ut id agendo, quod præcipit, hoc est, Corpore ejus ac Sanguine sumendo, ipsius meminerimus.

Nam quid aliud poterat efficacius invenire, quo sui memoriam commendaret, nostrisque animis penitus infingeret? Si liberos tam suavis subit patris ac paternæ charitatis recordatio, cum ad tumulum accedunt, quo conditum ejus corpus sit: Quam præsens in nobis memoria debet, quam ardens charitas excitari, cum involucris sacris, mysticoque illo, ut ita dicam, sepulchro, ipsissimam CHRISTI pro nobis immolati carnem, atque vivificam tenemus, ac sacrum cruorem, amore, quo fusus est, adhuc fervidum, Spiritus denique & gratiæ plenum?

Sin pergant Adversarii negare, eum, qui sui nos meminisse jubeat, suam vere nobis substantiam præbere, rogandi tandem erunt, ut secum ipsi consentiant.

Veram in Eucharistia CHRISTI substantiam vere communicari, neque ipsi diffitentur, si loquantur serio, si ea doctrina mera ludificatio non est, nobiscum affirmant necesse est, non omnem recordatione præsentiam excludi, sed eam tantum, qua sensus afficiantur. Id nos quoque dicimus, qui, ut adesse CHRISTUM, ita non adesse præsentem sensibus ultro profiteamur.

Sin autem ulterius quærat, cur nobis sit satis, CHRISTUM Eucharistiæ adesse per fidem, quem a sensibus abesse longissime, vel ipsi fateamur: Et respondere facile est, & sermonis ambiguitatem diluere; Aliud est, CHRISTUM nobis per fidem præsentem adesse: Aliud, quod præsens sit, per fidem nos cognoscere. Prior illa oratio denotat, non adesse revera CHRISTUM, sed morali tantum, ut ajunt, præsentia; Posterior vero, quam certa ac vera fides est, tam certam prædicat esse præsentiam. Illa ergo præsentia

tia tam vera per fidem semel cognita, *Iusto*, qui ex fide vivit, plenissime sufficit, ut eius intimi permoveantur sensus, fiantque ea omnia, quæ modo memorata sunt.

CAPUT XII.

Calvinianorum doctrinæ de vera præsentia expositio.

Verum ut omnes semel, quibus uti Calviniani solent, ambiguitates tollantur, simulque appareat, quatenus ad nos accesserint, licet solam Ecclesiæ doctrinam enarrandam susceperim, utile tamen erit, eorum hic sententiæ expositionem adjungere.

Partes habet ipsorum doctrina duas, Altera nil nisi Corporis ac Sanguinis figuram; Altera nil nisi rem ipsam, hoc est, Corpus & Sanguinem, eorumque substantiam sonat. Jam utramque ordine partem inspiciamus.

Prin.

Principio inutile esse, ajunt, illud verè præsentia, quod admittimus, miraculum: CHRISTUM pro nobis mortuum, ad nostram sufficere salutem: Hujus nobis Sacrificii virtutem satis per fidem communicari, satisque nos per verbum DEI, de hac fieri communicatione certiores, quod si sensibilibus & conspicuis signis id verbum confirmandum sit, & quasi vestiendum, quo magis hæreat animo, pura nobis symbola, qualis aqua Baptismi, sufficere: Ut CHRISTI Corpus, Sanguinemque cælo deducere necesse non sit.

Nihil hac explicandæ Dominicæ Cænæ ratione videtur esse facilius: Ipsa tamen illa Adversariis sufficere debere visa non est. Sciunt ejusmodi commentis abducos Socinianos, magnum Incarnationis miraculum negasse. Poterat nos DEUS, inquit hæretici homines, sine tot ambagibus servare; Culpas nobis modo condonaret, doceretque nos, quod abunde poterat, cum id, quod ad doctrinam, tum id, quod ad mores pertinet, viri cujusdam Spiritu Sancto pleni, & verbis, & exemplis: Nec eum propterea DEUM efficere opus haberet.

At ejusmodi argumentorum Calviniani nobiscum infirmitatem agnovere, quæ in eo apparet, primum, quod nostrum non fit, *mysteria aut negare, aut asserere, prout ad nostram nobis salutem utilia, vel inutilia videantur: Arcanas DEUS mysteriorum rationes solus novit. Nostrum est, omni ope eniti; ut ea nobis utilia, ac salutaria fiant, quod profecto præstabimus, si talia credimus, qualia proponuntur, ac Divina beneficia eo arripiamus animo, quo præbentur.*

Deinde omiſſa illa, de qua tam prolixè in ſcholis ſuis Calviniani diſputant, inani quæſtione: *Aut alia nos via DEUS poſſet, quam ſui Incarnatione Filii, ac morte ſervare? e ſacris literis accepiffe ſat eſt, id egiffe DEI Filium, ut ſuam nobis charitatem teſtata relinqueret, his rebus effectis, quæ mentem noſtram, ac vim omnem humanæ cogitationis exſuperent. Ea nempe charitas impulit, ut homo fieret, ſeque nobis tam arcte conjungeret: Ea charitate adductus eſt, ut quam vere corpus humanum ſuſcepit, tam vere pro nobis immolaret.*

Cohærent illa consilia omnia; ubique sibi constat effusa illa charitas mira omnia spirans, atque perficiens. Quare cum CHRISTO videbitur, quam suis omnibus generatim benignitatem, eandem experiendam præbere singulis, seque totum unicuique potiundum dare, non deerunt profecto artes, quibus amorem expleat tam vera sui communicatione, quam vera sunt cætera, quæ jam inde a suæ Incarnationis exordio pro nostra salute gessit. Nihil igitur mirum, si amore victus, unicuique nostrum Carnis suæ, ac Sanguinis substantiam dederit. Nimirum id agebat, uti animis nostris ingereret altius, ea se nostri gratia volentem & suscepisse, & in Sacrificium obtulisse. Priora beneficia posterioribus fidem faciunt; ipsa rerum series, ipse mysteriorum ordo a nobis postulat ut certa fide omnia complectamur, nec porro hæsitare finit expressa ipsius oratio.

Et quidem Adversarii pervidere, Christianos, DEI se tam vere nobis communicantis beneficiis, charitatisque testimoniis assuetos, nunquam æquieturos, si nudas tantum figuras, nuda sacri Corporis, Sanguinisque signa in Eucharistia celebranda audirent: Quare nolunt eo nomine accusari, quod ipsam
CHRISTO

ISTI substantiam vere communicari negent: Imo perinde ac nos, asserunt, CHRISTUM in sacra Cœna propriæ substantiæ nos participes facere, eundem nos alere, & vivificare Corporis sui, Sanguinisque substantia; (a) cumque existiment, satis futurum non fuisse, si aliquo signo testificaretur, ad nos pertinere Sacrificium, quod obtulit, ejusque virtutem, perspicue confirmant, Servatoris corpore in Cœna nobis dato, eâ de communicatione nos fieri certiores.

Verum illa verba, ut sunt plane illustria, ita nobis postea diligentissime expendenda venient.

Habemus interim in Eucharistia Corpus, Sanguinemque CHRISTI reipsa præsentia, vel ipsis fatentibus Calvinianis, quod enim secundum suam propriam substantiam communicatur, id præsens adsit reipsa, necesse est. Nec me fugit, hanc ab ipsis ita communicationem exponi, ut spiritu dicant fieri, & per fidem; Sed non minus quoque apud ipsos

ceter-

(a) Cat. Dim. 53. Conf. fidei, art. 36: Cat. Dim. 52.

certum est, *revera fieri*. Cum autem nequeat, ut corpus, quod spiritu tantum, ac per fidem communicetur, idem intelligatur *revera*, & secundum propriam communicari substantiam, neque item fieri poterat; ut utramque partem tam dissidentis doctrinæ pariter tuerentur, coactique sunt, duas quædam ponere, quæ, nisi revocata doctrina Catholica, constare non possint.

Primum est, CHRISTUM in *Eucharistia* nobis certo quodam modo dari, qui neque *Baptismo*, neque *Evangelii prædicationi* conveniat, quique ejus *mysterii omnino fit proprius*. Quæ ex hoc sequantur placito, jam videbimus videamus prius, ut a Calvinianis concedatur.

Nullius hic Authoris privati testimonium adducam, sed ipsissima Catechismi verba, quo loco exponit, quæ ad Cœnam pertinent. Ibi disertis verbis ait, non solum vere nobis in Cœna CHRISTUM dari, & quoad propriam ipsius substantiam; sed licet nobis vere & per *Baptismum*, & per *Evangelium* communicetur, tamen ex parte tantum ibi, & non plene communicari; Ergo in Cœna plene & non ex parte datur.

Ex parte quid, an plene accipiatur, mirum quantum interest. Quare si alibi CHRISTUS semper ex parte tantum, in Cœnâ plene recipiatur; sequitur Adversariis consentientibus, atque ultro præeuntibus, quærendam in Cœnâ eam participandi rationem, quæ ita sit ejus Sacramenti propria, ut neque Baptismo, neque Prædicationi conveniat. At simul id quoque sequitur, participationem illam a sola fide non pendere; cum fides in omnes omnino Christiani hominis actus diffusa & in Baptismo, æque ac in Cœnâ reperiatur.

Et vero observatu dignum est, quantumvis Calviniani Baptismum & Evangelii prædicationem Cœnæ Dominicæ æquaverint, eo scilicet, quod CHRISTUS in hisce actionibus vere communicetur, ausos tamen non fuisse. in Catechismo dicere, eundem nobis CHRISTUM quoad propriam substantiam in Baptismo & in prædicatione dari, quod de Cœnâ dicere minime dubitaverunt.

Intellexere ergo, nisi Cœnæ tribueretur CHRISTI possidendi certus quidam modus, qui hujus Sacramenti peculiaris esset, omni-

no non constare mysterii rationem: Neque porro ut id fiat, adduci posse fidem, quæ omnibus Christiani hominis acibus sit communis.

Jam vero peculiarem illum CHRISTI in sacra Cœna possidendi modum adeo verum & realem esse oportet, ut, fatentibus Adversariis, *fideli populo propriam Corporis CHRISTI, Sanguinisque substantiam præbeat.*

Quare ex ipsorum doctrina omnino concludendum est, *Esse aliquam in Eucharistia Corporis CHRISTI, Sanguinisque reipsa percipiendi modum, qui per fidem non fiat: quod Catholica doctrina docet; atque id primum est placitum a Calvinianis ultro concessum.*

Alterum sumitur ex ejusdem Catechismi modo a me allegati sequentibus verbis, quo loco docetur: *Corpus Domini JESU, in quantum semel oblatum est in Sacrificium, ut nos DEO reconciliaret, nobis nunc dari, ut certiores nos faciat, nos illius esse reconciliationis participes.*

Si quis his vocibus sensus ineft: Si non illæ sonitus inanis funt, vanumque ludibrium, id profecto significant, non nudum nobis a CHRISTO symbolum, fed proprium corpus dari, quo certiores nos reddat oblatis ab ipfo Sacrificii, ibique cum genere humano reconciliatæ amicitia nos esse participes. Quod si Dominici corporis perceptio fructum mortis ipsius nos participare confirmat, participationem fructus a perceptione Corporis distingui necesse est, cum alterius altera pignus fit.

Jam si coguntur Adversarii participationem Dominici Corporis a participatione fructus per mortem ejus allati in Cœna distinguere, merito affirmaverim, distinguendam quoque ipsis esse Divini participationem Corporis ab illa participatione, quæ spiritu fit per fidem. Neque enim unquam illa posterior participandi ratio duos illos exhibebit actus distinctos, quorum altero Dominicum Corpus, altero Sacrificii Dominici fructum percipiant; cum intelligere nemo queat, quid interfit inter hæc duo: *Corpori CHRISTI participare per fidem, & fructui mortis CHRISTI participare per fidem.* Necesse igitur est, agnoscant, præter eam

communione, qua spiritualiter Corpori CHRISTI, unaque spiritui, fructu mortis ejus percepto, sociamur, aliam omnino, eamque realem, atque verissimam ejusdem Corporis communionem esse, qua velut certo pignore, de priore illa securi simus, modo perversis affectibus tantum non avertamus beneficium.

Hæc necessario includuntur illis placitis, de quibus consentiunt; nec illa unquam ulla, vel minimum probabili ratione expedient, nisi ad Ecclesiæ sententiam revertantur.

Quis hic se moveri non sentiat? Quis non admiretur vim illam occultam veritatis? Quæcunque ex concessis placitis consequuntur, ea omnia in Ecclesiæ Catholicæ sententia illustrem intellectum habent; Catholici vel minime docti nullo negotio capiunt, eam nobis in Eucharistia cum CHRISTO communionem esse, *quæ neque in Baptismo, neque in Evangelii prædicatione reperiri queat.*

Idem facile intelligunt, CHRISTI Corpus nobis ideo dari sacri pignoris vice, quo ejus Sacrificio, Crucique sociari nos certo sciamus. Duos illos tam necessaria distinguendos CHRISTO nos conjungendi modos perspicue distinguunt; Alterum, quo *veram ipsius carnem ore*; Alterum, quo *Spiritum mente percipiamus*. Quorum prior nobis ita detur, ut certum sit posterioris pignus.

Quæ cum Adversarii neque diffiteri, neque ulla ratione expedire possint, fatendum est profecto, eo deductos errando, ut a se necessario ipsi desistant.

Equidem sæpe miratus sum, planiori eos via suam non exposuisse doctrinam. Quidni pergerent, remotis tot ambagibus dicere, CHRISTUM sui pro nobis factam Sanguinis effusionem ita adumbrare voluisse, ut duo Corporis, Sanguinisque distincta signa daret: eum porro his signis rei ipsius nomen tribuere voluisse, atque ea sacra signa loco esse pignoris, quo certiores finis mortis Dominicæ gratiam nobis communicatam, sacrique nos Corporis & Sanguinis virtute spiritualiter refici.

Postquam tanto molimine conati essent, id confirmare argumentis, *signa rei ipsius accipere nomen; ideoque Corporis signum Corpus dici potuisse*, ibi consistere, neque ulterius progredi, ipsa propositæ doctrinæ series ex sese compellebat. Ut enim illa signa suam heberent efficaciam, plane sufficiebat, redemptionis gratiam illis esse conjunctam, aut, si malint, confirmatam. Non erat, cur tam anxie docere niterentur, *Fideles singulos ipsum CHRISTI corpus accipere, ut ipsis constaret, Crucis communicatam gratiam.* Nam in aqua Baptismi dato signo Sanguinis quo omnes abluimur, nihil ultra desideraverant; nec venerat in mentem, ipsam nos ibi Dominici Sanguinis accipere substantiam quo ipsius in nos virtutem explicari constet. Sane in Eucharistiæ negotio, si eandem iniiissent viam, esset eorum expeditior doctrina: At non licet iis, qui nova excogitant, quæcunque volunt dicere. Invicia quædam offendunt, firmaque axiomata, quibus arctati, inventa sua inflectere ac detorquere compelluntur. DEI, Filii que unici nomen Servatori non tribuere pervoluissent Ariani, haud sponte Nestoriani in CHRISTO admittebant, nescio quam illam, quam in eorum scriptis legimus, personæ unitatem.

Pelagiani, quam audacter peccatum Originis negabant, tam libenter Baptismum parvulis in remissionem peccatorum dandum negassent. Ea se via ab iis argumentis expeditissent, quæ inde Catholici ad probandum originale peccatum validissima atque invictissima deducebant. Verum, ut modo dixi, non audent omnia evertere, qui res jam constitutas nacti, sua ac nova inducere tentant, Fateantur sincere Calviniani, quod res est: ita erant comparati, ut Corpus CHRISTI, figura tantum Eucharistiæ inesse, solumque ipsius spiritum re ipsa percipi, libentissime agnoscerent: Illa autem magnifica verba, nempe participationem substantiæ, ac tot alia, quæ veram denotant præsentiam, quæque ipsos nil nisi impediunt, omitterent.

Satis ex animi sui sententia fecissent, si nullam in cœna aliam cum CHRISTO communionem essent confessi, quam quæ in prædicatione, Baptismoque reperitur: Nec profecto dixissent, uti dixisse vidimus, *plene in cœna CHRISTUM, alibi ex parte tantum percipi.* At quamvis eo sua sponte ferrentur, vis verborum repugnabat. Cum enim verbis tam disertis CHRISTUS dixisset: **HOC EST CORPUS MEUM, HIC EST**

SANGUIS MEUS, quod nec ullo unquam alio tempore dixit, nec de unquam alia re, quis omnibus Christiani hominis actibus communicare auderet, quod certo cuidam Sacramento expressa ejus adjungit oratio? Deinde divinorum omnis ordo consiliorum, mysteriorum, doctrinæque series CHRISTI in cœna propositum, ipsaque usurpata ab eo verba, & quam natura sua fidelium mentibus speciem imprimunt, omnia nil nisi rem, veritatemque clamant.

Quare Adversarios oportuit ejusmodi voces excogitare, quarum saltem sonus confusam aliquam rei illius, veritatisque speciem adumbraret. Qui vel fidei omnino, ut Catholici, vel, ut infideles, humanæ omnino rationi inhærent, ii seriem quandam possunt, æquabilemque doctrinæ ordinem constitutare. At qui mistum quid ex utraque conflare quærunt, ii necesse est, præter institutum multa dicant, in easque opiniones se inducant, quæ, cum nihil habeant aptum atque connexum, suam falsitatem ipsa secum repugnantia apertissime prodant.

Id ergo nostris accidit reformatis, permittente DEO, quo facilius, ad Ecclesiam Catho-

Catholicam redirent. Cum enim sua docti experientia perspiciant, nostris omnino utendum esse verbis, si vera loqui velint, quin statim animadvertunt, nobiscum sentiendum ei, qui verum recte velit intelligere? Si tot sententias in suæ fidei expositione deprehendant, quibus suus sensus non nisi in nostra doctrina constet: non id sufficit, ut veritatem non nisi apud nos, integram esse fateantur? Illæ denique avulsæ a doctrina Catholica particulæ, quæ hic illic in eorum Catechesi apparent, suo restitui corpori, ut ita dicam, postulantes, nonne eo compellunt, ut plenam, absolutamque Eucharistiæ exponendæ rationem in Ecclesiæ communione requirant? Eo devenirent profecto, ni eorum fidem sensibus nimis obnoxiam humanæ ratiocinationes impedirent.

Verum postquam docuimus, quem ex doctrinæ suæ expositione fructum capere debeant, nostram porro enarrare pergamus.

CAPUT XIII.

*De Transubstantiatione, & Adoratione,
& quo sensu Eucharistia signum sit.*

Quandoquidem, uti dictum est, convenientissimum fuit, hoc fidei Mysterium occultum esse sensibus: Nihil in Eucharistico pane, vinoque mutatum oportuit, quod quidem ad illos attineret. Quare cum easdem, ac prius, in hoc Sacramento percipiamus species, eadem, ac prius, effecta experiamur, nil mirum est, ei panis, vini que nomen certo quodam sensu aliquando tribui. Fides interim, ejus, *qui omnia, quaecunque vult, facit*, attendens verbis, ab iisque suspensa, nullam hic substantiam agnoscit aliam, quam quæ iisdem illis verbis designatur, hoc est, verum Corpus CHRISTI, verumque Sanguinem, in quæ panis & vinum mutata sint; Eaque dicitur Transubstantiatio:

Cæterum ejus rei veritas, quam interiorius Eucharistia continet, nil facit, quo minus signum quoque ipsa sit, in eo, quod exterius habet, & sensibus obvium: At signum

num ejusmodi, quod rem adeo non excludat, ut secum necessario importet. Etenim hæc oratio: HOC EST CORPUS MEUM, ad electam a CHRISTO materiam prolata, signum nobis certissimum est, ipsum adesse re ipsa præsentem: Resque licet nostris semper eadem sensibus appareant, aliter de iis animus judicat, quam, suprema non intercedente authoritate, judicaret.

Cum igitur alias certæ quædam species, & certa series motionum, quæ natura sua corpus afficiunt, panis nobis, vini que soleant designare substantiam, facit ejus, cui credimus, authoritas, ut aliam nobis jam illæ species adesse substantiam demonstrent. Ei enim aures, mentemque præbemus, qui ait, *id, quod accipimus & manducamus, Corpus ipsius esse*; cujus ea vis orationis est, ut nos ad substantiam panis externas illas species referre prohibeat, cogatque ad præsens CHRISTI Corpus referre. Ejus ergo rei tam Divinæ, tamque adorandæ, cum certa præsentia nobis hoc signo ostendatur, totos nos convertimus ad eam adorandam, nec de eo cultu quidquam ambigimus.

Huic vero de adoratione quæstioni ideo non immoror, quod ex Adversariis doctissimi quique & prudentissimi dudum id nobis concefferint, efficere CHRISTI in Eucharistia præsentiam, ut ibi ab iis, quibus id persuasum fit, merito adoretur.

Cæterum cum nobis semel compertum fit, potentissima atque efficacissima CHRISTI oratione id effici omne, quod illa enunciat, jure credimus, statim illam, atque prolata est, suum in Cœna effectum sortitam esse; adeoque quod est consentaneum, veram Corporis præsentiam ante manducationem agnoscimus.

CAPUT XIV.

Missæ Sacrificium.

Quibus positis, quod in Eucharistia agnoscimus Sacrificium, nullam peculiarem habet dubitationem.

Duos in hoc Mysterio observavimus actus, nihilo distinctos minus, quod invicem referantur. Alterum *Consecrationem*, qua panis & vinum in Corpus & Sanguinem mutantur: Alterum *Manducationem*, qua participantur.

In Consecratione mystice separantur Corpus & Sanguis, quod CHRISTUS separatim dixerit: HOC EST CORPUS MEUM, HIC EST SANGUIS MEUS: Quibus verbis violentæ ab ipso toleratæ mortis viva & efficax expressio continetur.

Horum itaque vi verborum, signis mortem ipsius exhibentibus inductus CHRISTUS, in sacra mensa collocatur: Id nempe efficit

cit consecratio; qui religiosus actus, ejus, quæ in DEO est, in omnem creaturam, ac speciatim in humanum genus summæ atque infinitæ potestatis professionem importat: cum in eo præsens CHRISTUS suæ ad Crucis usque mortem obedientiæ memoriam innovet quodammodo, reddatque perpetuam: Nihil ut illi desit, quo minus verè sit sacrificium.

Dubitari autem non potest, quin actus ille, ut a manducatione distinguitur, acceptus DEO sit, eumque, ad nos benigniore vultu respiciendos, inclinet: cum ei spontaneam a dilecto Filio pro peccatoribus toleratam mortem ob oculos reponat, aut ipsum potius Filium ejusdem, qua placatus est Pater, mortis signis velatum.

Solam CHRISTI assistentis præsentiam, nemo Christianus non fatebitur, efficacissimam apud DEUM pro humano omni genere intercedendi rationem juxta id, quod Apostolus ait: (a) CHRISTUM apparere DEI vultui pro nobis. Eum ergo sacræ mensæ

ia

(a) Hebr. 2, v. 24.

in hac mortis imagine assistentem atque apparentem DEO, pro nobis intercedere credimus, Patrique mortem, quam pro sua tulit Ecclesia, perpetuo exhibere.

Eo sensu dicimus CHRISTUM se DEO pro nobis in Eucharistia offerre. Non aliter putamus oblatione illa fieri, ut magis, magisque nobis propitius sit DEUS, ideoque propitiatorium vocamus.

Et quidem cum attendimus, quid in hoc Mysterio DEUS operetur, eumque sacræ mensæ cum his mortis signis reipsa præsentem fidei oculo contuemur: Ipsi ita præsentem pio affectu nos jungimus; Ipsum DEO, ut hostiam nostram unicam, unicumque per sanguinem suum propitiatorem offerimus, nihil nos habere protestati, quod offeramus DEO, præter CHRISTUM, mortisque CHRISTI dignitatem infinitam:

Preces ergo omnes nostras Divina hac oblatione consecramus, CHRISTUMque DEO offerentes, nos simul tantæ Majestati in ipso, & per ipsum, ut vivas hostias, offerre discimus.

Hoc illud est Christianorum Sacrificium, a prisco sacrificandi ritu in lege præscripto longe remotissimum; Spirituale Sacrificium, novo quidem dignum fœdere; in quo præsens victima sola fide conspicitur, in quo gladius verbum est, Corpus & Sanguinem mystice dividens: quo perinde Sanguis non nisi mysterio funditur, nec nisi imagine mors intercedit, tamen Sacrificium, quo CHRISTUS contineatur verissime, DEOque sub hac mortis specie offeratur: At idem commemorationis Sacrificium, quod adeo nos a Crucis Sacrificio (ut obijciunt) non separat, ut contra adjungat penitus, cum ad id referatur totum, & ea una ratione consistat, & inde denique quidquid habet virtutis, tamquam a fonte ducat.

Ea vero est Ecclesiæ Catholicæ expressa in Concilio Tridentino (a) doctrina, quod Sacrificium istud ideo tantum docet institutum esse, ut istud semel in Cruce peragendum repræsentaret, ejusque memoria in finem usque sæculi permaneret, atque illius salutaris virtus in remissionem eorum, quæ a nobis quotidie comittuntur, peccatorum applicaretur.

Ita-

(a) Sess. 22. c. 16.

Itaque Ecclesia ne Crucis Sacrificio deesse aliquid sentiat, illud adeo perfectum credit, pleneque sufficiens, nihil ut postea fiat, quod non ad ejus memoriam recolendam, applicandamque virtutem ex sua institutione pertineat.

Sic agnoscit Ecclesia meritum omnē redemptionis humanæ in CHRISTI morte positum: exque his omnibus, quæ a nobis exposita sunt, intellectum oportuit, cum DEO in Divini celebratione Sacramenti dicimus: *Offerimus tibi Hostiam sanctam*; non id eâ oblatione nos agere, ut iterum salutis nostræ pretium aut solvamus, aut offeramus; Sed ut præsentis CHRISTI merita, infinitumque illud pretium, quod pro nobis semel in Cruce persolvit, apud DEUM interponamus:

Sane Calviniani CHRISTUM offendi non putant, cum eum fidei præsentem offerunt: Sin & re præsentem adesse crederent, quid esset, cur etiã ut re præsentem ipsum offerre vererentur? Itaque concertationem omnem, si bona fide ageretur, ad solam redigi de præsentia controversiam oporteret.

Quæ cum ita sint, evanescere illa omnia deberent, quæ sibi de sacrificio nostro Calviniani falso fingunt. Agnoscere debuissent, non eam Catholicorum esse mentem, ut novam sibi propitiationem quærant; quæ de integro placetur DEUS, velut ipsi non esset Crucis Sacrificio satisfactum; aut quæ supplementi aliquid salutis nostræ pretio velut imperfecto adiciatur. Nullus his omnibus in doctrina nostra locus est; cum hic omnia intercessionis, applicationique ritu, ea, quæ modo exposita est, ratione peragantur.

CAPUT XV.

Epistola ad Hebræos.

His expositis grandia illa, quæ ex epistola ad Hebræos in nos desumuntur, objecta, adeoque venditantur, parum videbuntur esse probabilia. Ac frustra in-
mant

mant ex Apostoli sententia a nobis evacuari Crucis Sacrificium; sed cum duas invicem sententias non pugnare nullo firmiori argumento cognosci possit, quam si utraque exposita liquido pateat, nullam alterius partem ulli alterius parti repugnare: Doctrinam Epistolæ ad Hebræos hoc loco mihi puto summam proponendam.

Apostoli in ea Epistola consilium est, nos ut doceat, non potuisse peccatorem sibi debitam mortem effugere, nisi aliquem suo loco submitteret, qui pro se moreretur: Jam quamdiu nil nisi cævas pecudes sua vice homines subjecerint, nil aliud suis sacris effecisse, quam ut se mortem mereri profiterentur palam: Cumque tam iniqua permutatione, pecudis scilicet cum homine, nullo modo possit iustissimo DEO satisfieri, iteratam quotidie fuisse victimarum cædem, quo nempe pecudes ita substitutas hominibus panæ, mortique eximendis non sufficere, certissime appareret: At postquam pro peccatoribus mori CHRISTUS voluerit, nihil fuisse, quod pro nostræ Redemptionis pretio amplius repeteret DEUS, cui esset spontanea dignissimæ Personæ substitutione abunde satisfactum.

Unde argumentando concludit Apostolus, non modo nullam aliam post CHRISTUM hostiam immolandam; sed ipsum quidem CHRISTUM morti amplius, quam semel offerendum.

Recolat nunc animo lector studiosus æternæ salutis, ac veritatis amans; quæ ratione ex nostra sententia CHRISTUS DEO pro nobis in Eucharistia seipsum offerat; ego fore confido, ut nostra repetens, & cum Apostolicis componens; nihil a nobis dictum reperiat, quod aut iis repugnet, quæ modo ex Apostolo adduximus, aut Apostolicæ argumentationis vim minuatur. Ut utraque dogmata nihil invicem incommodent, atque adeo nihil nobis ad summum objici possit, nisi quod Apostolus in sua ad Hebræos Epistola de nostra hac doctrina conticuerit.

At quicumque cogitabat, quam sapienter DEUS arcana sua in varios Scripturæ libros dispensarit, ac distribuerit, non eo profecto nos adiget, ut unam ad Hebræos Epistolam audiamus, eaque putemus omnia contineri, in ea præsertim materia, quæ ad Epistolæ argumentum non necessario pertine-

tinebat; cum in ea id exponendum suscep-
 rit Apostolus, quam perfectum Crucis Sacri-
 ficium esset, non etiam quam variis modis ac-
 ritibus a DEO institutis nobis applicari posset.

Atque ut omnis tollatur ambiguitas, si eo
 sensu accipiatur offerendi vocabulum, quo
 in hac Epistola sumitur, ut veram hostiæ
 mortem importet, CHRISTUM nec in Eu-
 charistia, nec alibi jam offerri profitebimur.
 At cum alia sit ejusdem vocabuli latior
 notio in aliis Scripturæ locis, ubi sæpe
 dicitur offerri DEO, quod ei præsens fitti-
 tur: Ecclesia, quæ non ad solam Epistolam,
 sed ad totum Scripturarum corpus & oratio-
 nem & doctrinam effingit, dicere non dubitat
 CHRISTUM DEO se pro nobis offerre, ubi-
 cunque in DEI conspectu pro nobis apparet,
 adeoque offerendi vocabulum sacræ Eucha-
 ristia maxime proprium judicat; Quam sane
 locutionem antiquis Patribus usitatissimam ne-
 mo nescit.

Jam vero, quod ajunt, qua ratione dici-
 mus DEO se CHRISTUM offerre, ea Sa-
 crificio Crucis injuriam fieri: Id ne cogitari
 quidem potest, nisi Scriptura omnis, ipsaque
 adeo,

adeo, quam tanto nobis studio opponunt, Epistola evertatur.

Eodem enim argumento efficeretur, CHRISTUM, cum se DEO devovet, ingrediens mundum, (a) ut victimarum, (b) quæ ipsi non placuerunt, locum subeat, suæ in Cruce devotioni injuriam facere: cum (c) apparet nunc vultui DEI pro nobis, ei detrahente oblationi, (d) qua semel per hostiam suam apparuit, Eundemque, (e) cum semper interpellat pro nobis, imperfectam ostendere eam interpellationem, qua moriens (f) cum clamore valido & lacrymis intercessit.

Quæ cum absurda sint omnia, ita sentiendum est, CHRISTUM, qui se obtulit semel, quo justum DEUM humilis victima placaret, se pro nobis offerre jugiter, & nunquam desistere; Sacrificium Crucis eo summe perfectum esse, quod quæ præcedunt, perinde, ac quæ sequuntur, omnia ad illud omnino referantur: Ut antecedentia præ-

(a) Hebr. 10. v. 5. (b) Ibid. v. 6.
 (c) Hebr. 9. v. 24. (d) Hebr. 9. v. 26.
 (e) Hebr. 7. v. 25. (f) Hebr. 5. vers 7.

præparationem; ita consequentia consummationem ejus, & applicationem esse; neque solvi iterum redemptionis nostræ pretium, cum primo abunde solutum fit: At id, quo nobis redemptio illa applicatur, & communicatur, merito continuari: Esse denique illa, quæ ut imperfecta iterantur; ab iis diligenter secernenda, quæ ut perfecta & necessaria fieri perseverant.

CAPUT XVI.

Præcedentis Doctrinæ Consideratio.

Jam Calvinianos etiam atque etiam obsecramus, quæ de Eucharistia diximus, paululum reputent.

Eo fundamento hic nixa sunt omnia, quod vere CHRISTUS, ac reipsa præsens sit. De eo lis nobis a Calvinianis movetur. *Nihil est, quod in nostris controversiis videatur*

*esse gravius, cum de ipsius agatur CHRISTI
præsentia: Nihil, quod Adversarii ducant
creditu difficilius: Nihil, in quo tanta sit,
si rem ipsam spectemus, nostra dissensio.*

In plerisque aliis concertationibus, cum nos placide audiunt, difficultates complanari, seque verbis sæpe magis, quam rebus, offendi deprehendunt. Hic contra de loquendi modo magis inter nos convenit; cum utrinque participatio vera, hisque similes voces audiantur. At quo penitus utrinque mentem nostram exponimus, eo magis, quantum dissentiamus, advertimus, quod Adversarii, quæ vera esse agnoverunt, eorum consecutiones omnes, sensum scilicet præjudiciis & humanis rationibus, ac difficultatibus offensi, non admittant.

Hæc igitur est, ut verum fateamur, controversiarum nostrarum gravissima ac difficillima, neque ulla in re magis, diffidemus.

Sed in tanta controversia Lutheranos, huic de vera CHRISTI præsentia sententiæ æque ac nos constanter inhærentes (ita providente DEO) Calviniani professi sunt ad sacræ quoque Cœnæ communionem admittendos: *Item ea doctrina nullum venenum contineri: Nihil, quod animæ periculum creet: Nihil, quod salutis ac fidei fundamentum evertat, aut quo inter fratres concordia & communio dissolvatur.*

Hic ergo Calviniani quotquot æternam salutem serio & attente cogitant; hic, inquam, attendant, quo consilio, quo ordine sapientissimus DEUS, eos ad Ecclesiam, veritatemque amplectendam sensim adducat. Possunt, nostra modo sententia exponatur, reliquæ querelarum causæ vel omnino dilui, vel ita emolliri, ut ad minimum deducantur: In hac vero controversia, quam ea ratione dirimi posse sperandum non erat, præcipuam ipsi difficultatem sustulerunt, cum hanc doctrinam *nec salutis, nec Religionis fundamentis repugnare*, ultro professi sunt.

Fateor equidem, Lutheranos, etsi nobis de vera præsentia consentiant, non amplecti
om-

omnia, quæ ex illo dogmate consequantur. Ianem cum CHRISTI Corpore una collocant; Adorationem rejiciunt nonnulli; præsentiam nisi in usu ipso admittere non videntur. At nullis unquam ministrorum argutiis moderati homines, gravesque adducuntur, ut probent, iis, qui præsentiam ferant, quod est gravissimum ac difficilimum, cætera multo sane leviora intoleranda videri.

Præterea vero illa eadem providentia, quæ arcanis consiliis agit, ut dissidentes animos atque exacerba os ad concordiam emolliat, pacisque & amicitiae, vel acerrimas inter concertationes, ex alto canas ferit: Ea inquam effecit, ut Calviniani faterentur, si, ut sonant illa verba: HOC EST CORPUS MEUM: accipienda sint, aptiorem omnino, magisque antecedentibus congruentem Catholicam esse, quam Lutheranorum sententiam.

Facilem mihi fore veniam puto, quod hic Authorum loca toties in hoc argumento citata non adducam, cum æqui omnes iudices ultro concessuri sint, vera ac reali præsentia posita, magis coherentem, sibi que consentientem nostram esse doctrinam.

Hinc

Hinc autem plane & liquido efficitur, eandem doctrinam nihil nisi recte intellectam præsentiam continere. Nam & id demonstravimus, Eucharistiæ Sacrificium inde quæque pendere; rogamusque Calvinianos, uti recordentur, non aliis nos usos ad illud exponendum, quam quæ illa præsentia in se necessario complectatur.

Jam si a nobis quærat, *Cur igitur Lutherani, qui præsentiam credant, id tamen Sacrificium repudient, quod nos nil nisi præsentia sequelam esse putemus?* Dicemus uno verbo, reponendam esse hanc doctrinam inter illas veræ præsentia consecutiones, quas a Lutheranis minus intellectas, ipsisque adeo Calvinianis fatentibus, acubus a nobis perspectas esse constat.

Quod si evincere poterimus, eam esse nostram de Sacrificio doctrinam, quam veræ præsentia complectatur fides, peripicere intelligant, tantam illam de Missæ Sacrificio quæstionem, quæ tot implevit libros, tot criminationibus, convitiisque locum dedit, e suarum imposterum controversiarum corpore recidendam; cum nulla sit ejus capitis peculiaris

liaris difficultas, fitque (quod gravius est) hoc Sacrificium, quod adeo averfantur, *necessaria consequentia, germanaque expositio ejus doctrinæ, quam veneno carere ipsi docent.*

Jam se ipsi discutiant, DEOque arbitro ac teste considerent, tamne justis, quam putant, rationibus adducti, ab iis altaribus recesserint, unde panem vitæ a Majoribus suis tot retro seculis sumptum sciant.

CAPUT XVII.

Communio sub utraque specie.

Superest alia ejus doctrinæ expendenda consequentia; Scilicet cum CHRISTUS in hoc Sacramento vere præsens sit, non speciebus, quæ sensus afficiunt, virtutem & gratiam inhærere, sed ipsi Carnis CHRISTI substantiæ, quæ propter unitam Divinitatem, & habeat in se vitam & tribuat. Quare quicumque veram præsentiam credunt, dubitare

tare non debent, sub una specie Eucharistiam sumere, cum id omne percipiant, quo natura & vis hujus Sacramenti continetur, seque plene percipere eo certiores sint, quod in hoc Sacramento Corpus & Sanguis CHRISTI mystice, ut dictum est, non re dividantur, adeoque constet plene & indivise percipi eum, *qui nos satiare solus potest.*

Hoc firmissimo nixa fundamento Ecclesia, ita percipiendæ Eucharistiæ præceptum interpretata est, ut *sub una specie vim ejus integram communicari, pronunciaret.*

Quod autem fideles illa una specie contentos esse jufferit, non id sane fecit alterius contemptu: (absit!) Imo reverentiæ causa; cum postremis temporibus promiscui vulgi negligentia multa fierent, unde tanta res minus reverenter haberetur. Id autem ita fecit, ut *servaret sibi Communionis sub utraque specie restituendæ facultatem, prout paci & concordie magis conducere.*

Porro Calvinianis Theologi Catholici ostenderunt, simili eos interpretatione frequen-

quenter usos, quod ad Sacramentorum perceptionem attinet. At merito, imprimis observata est, quæ ex XII. eorum Disciplinæ capite, *Tit. de Cæna* sumpta est *art. 7.* ubi scripta sunt hæc verba: *Iis ministrari debet Cæna panis, qui vinum bibere nequeunt, sic tamen, ut contemptum abesse protestentur, & quantum poterunt, calicem etiam ori quam proxime admoveat, quo scandalo omni occurratur.*

Non esse communioni utramque speciem ex CHRISTI institutione necessariam, hoc statuto judicarunt; alioqui negandum omnino Sacramentum fuisset, integrum percipere non valentibus, neque propterea quidquam adversus præscriptam a CHRISTO rationem, factum decuisset; nec vero ejusmodi abstemii culpari possent, quibus ipsa infirmitas excusationi esset. At æquo asperius adversariis visum est, iis speciem saltem alteram non concedere, qui alteram percipere non possent; quæ indulgentia cum nullam in Scripturis auctoritatem habeat, nobiscum agnoscant, necesse est, quibus verbis utramque nobis speciem CHRISTUS proposuit, in iis aliquem esse interpretationi locum, eamque interpretationem Ecclesiæ auctoritate fieri oportere. Cæ-

Cæterum hoc Disciplinae Calvinianæ caput, quod ex Synodo Pictaviensi, anno 1560. habita, emendatum videri posset Vertoliensi Synodo anno 1567. qua sic decernitur: *Conventui non placere, iis ministrare panem, qui nolint calicem percipere.* Nullatenus tamen ambæ Synodi sibi mutuo adversantur. Vertoliensis enim de iis loquitur, *qui nolint calicem percipere*; Pictaviensis vero, *qui non possint.* Itaque Vertoliensi non obstante Synodo, in Disciplina remansit hoc Caput, comprobatumque est posteriore Synodo, nempe Rupellensi, anni 1571. in qua recognitum Capitulum, & quale nunc legitur, præscriptum est.

Verum, si qua foret inter Calvinianorum Synodos sententiarum varietas, id unum hinc efficeretur, qua de re agitur, eam ad fidem non pertinere, ex iisque esse, quæ libere Ecclesia, ex eorum placitis administraret.

CAPUT XVIII.

Verbum scriptum, & non scriptum.

Nunc exponenda tantum supersunt, quæ de verbo DÉI, quæque de Ecclesiæ autoritate Catholici credant.

Cum CHRISTUS Ecclesiam suam Evangelii sui prædicatione constituerit, prima Christianæ Religionis norma fuit, (a) *Verbum non scriptum*, neque ideo amisit suam autoritatem, quod ei novi postea Testamenti scripturæ adjunctæ sint. Quo sit, ut pari reverentia admittamus, quæcunque Apostoli seu scripto, seu viva voce docuerunt, prout Paulus ipse diserte demonstravit.

Doctrinam autem aliquam ab Apostolis ortam esse, id certissimum argumentum est, cum à Christianis Ecclesiis omnibus ita retinetur, ut initium assignari nullum possit.

Quæcunque ergo ita constituta sunt, ea veneratione prosequimur, quæ divinæ debetur

(a) 2. ad *Thessal.* 2. v. 14.

tur authoritati: Eundemque esse Calviniano-
rum intimum sensum, eorum, qui pervica-
ces non sunt, persuasum habemus: cumque
credi non possit, ab alio fonte, quam ab A-
postolis orta doctrina, quæ ab ipsis Ecclesiæ
primordiis accepta sit.

Quare mirari non debent Adversarii, si
relicta a Majoribus omnia colligere, studiosi
traditionis perinde, ac Scripturarum depost-
tum tueamur.

CAPUT XIX.

Ecclesiæ Authoritas.

Ab Ecclesia Scripturarum, Traditionis-
que custode, Divino nutu constituta,
Scripturas accipimus: Eaque maxime autho-
ritate adversarios, quidquid dicunt, adigi
credimus, ut *Canticum Canticorum*, in quo
tam pauca sunt sensibus obvia, que *Divino*
afflatum spiritu Prophetam redoleant; Episto-
mal-

Iam quoque B. Jacobi, quam rejecit Lutherus; & B. Judæ, quæ propter citatos nonnullos apocryphos libros suspecta videri posset, ut libros sacros venerentur. Hac una denique autoritate fieri potest, ut corpus omne Scripturarum amplectantur, quas Christiani ut divinas observant, antequam divinum in his libris operantem spiritum lectioneprehenderint.

Cum igitur sacræ Ecclesiæ autoritati per accepta ab ea Scripturas firmissime, atque insolubili vinculo inhæreamus, traditionem etiam, eadem docente, & per traditionem verum Scripturarum sensum accipimus. Quare *nihil ex seipsa dicere: nihil se novi dogmatis adinvenire*, profitetur Ecclesia: *Ea tantum, quæ divinitus revelata sunt Spiritu Sancto, quem Doctorem accepit, intus dirigente sequitur, & exponit.*

Sanctum porro Spiritum ipsa uti interprete ostendit ipsis Apostolorum temporibus orta de legalibus cæremoniis disceptatio: Quaque ratione prima illa dirempta controversia est, ex ea in actibus Apostolorum relata, qua autoritate cæteræ omnes finiendæ sint, insequentia omnia sæcula didicere.

Ita-

Itaque quamdiu inter Christianos de fide quæstiones, ac diffensiones existent, suam Ecclesia auctoritatem interponet, dicentque congregati Pastores, Apostolos secuti, (a) *Visum est Spiritui Sancte & nobis.*

Cum autem Sancta Mater Ecclesia pronuntiaverit, docebuntur populi, non esse iterum excutienda, quæ decisa erant, sed summa animi demissione suscipienda sacra responsa. In quo Pauli & Silæ sequemur exemplum, qui cum primum illud Apostolorum iudicium ad fideles deferrent, adeo res definitas ad novum examen revocare non sinebatur, (b) *ut per transirent civitates, tradentes eis custodire dogmata, quæ erant decreta ab Apostolis.*

Sic Ecclesiæ iudicio Christiani, Evangelii memores, acquiescunt; cum se ex ejus ore credant Spiritus S. responsum accepisse, ejusque fidei causa postquam in Symbolo diximus: *Credimus in Spiritum Sanctum*, statim adjungimus: *Sanctam Ecclesiam Catholicam*: Qua veluti lege nos adstringimus, ut infallibilem in Ecclesia universa agnoscamus,

G 3

mus,

(a) Act. 15. v. 28.

(b) Act. 16. v. 4.

mus, perpetuamque veritatem, quando illa ipsa Ecclesia, quæ in Symbolo nobis nullo non tempore credenda proponitur, Ecclesia desineret esse, si revelatam a DEO veritatem docere desineret. Itaque qui verentur, ne potestate sua ad inducendum mendacium illa abutatur, vel ea re testantur, se in eum, a quo regitur, non satis credere.

Quin etsi adversariis concedamus, ut hoc humano, magis more considerent, fateri cogentur, tantum abfuisse, ut, quod accusarunt, Ecclesia Catholica fidei suæ arbitram se constituerit, ut contra seipsam vinculis, quibus potuit, adstrinxerit, omnesque innovandi præcluserit vias: Cum non modo se Scripturæ subiciat; sed quo arbitrarias in sempiternum interpretationes excluderet, quibus hominum inventa pro scriptura venditantur, lege dicta sponde-rit, in rebus ad fidem, moresque spectantibus eandem scripturam a se intelligendam juxta Sanctorum Patrum consensum: (a) A quo se nunquam recessuram profitetur: Protestaturque omnibus tum Conciliis, tum fidei professionibus a se editis, nullum se dogma sus-

(a) *Conc. Trident, Sess. 4.*

fulcipere, quod non sit antecedentis omnis ævi traditioni consentaneum.

Cæterum adversarii, si se ipsi consulant, nomen Ecclesiæ majoris apud se authoritatis deprehendent, quam audiant in disputationibus confiteri: nec ullum inter eos esse virum prudentem existimo, qui si solitarium se in aliqua sententia sequenda cerneret, quantumvis illa perspicua videretur, suam non horreret solitudinem. Adeo necesse est homines, in his quidem rebus societatis alicujus, quæ idem cum ipsis sentiat, autoritate fulciri.

Quare qui nos finxit DEUS, novitque quid nobis utile sit, privatos omnes Ecclesiæ suæ authoritati subijci nobis consulens voluit, quæ profecto est omnium firmissime constituta autoritas, ut quæ scilicet non DEI tantum ipsius, in sacris dicto scripturis testimonio constituta, sed & apertissimo ejusdem DEI protegentis auxilio, quod cum in eo eluceat, quo tantis sit fundata & constabilita miraculis, tum vero maxime, quod novo, nec minus stupendo miraculo integra,

sempiternaque, tot inter tempestates, Ecclesia perseveret.

CAPUT XX.

Calvinianorum de Ecclesiæ auctoritate sententia.

Tanta est supremæ illius Authoritatis in Ecclesia necessitas, quo de fide, scripturarumque sensu ortæ controversiæ dirimantur, ut adversarii, postquam illam velut intolerandam tyrannidem tradicere conati sunt, eandem ipsi quoque admittere, ac dissensionibus componendis velut certum remedium adhibere coacti sint.

Cum enim ii, qui dicuntur *independentes*, palam professi essent, *Unicuique fidelium ex propriæ conscientiæ præscripto vivendum, nec esse, cur iudicium privatum ullius Ordinis aut Collegii, vel Ecclesiastici Conventus Authoritati subiiciat*: Cumque his insistentes placitis, Synodis se submittere recusarent, hanc doctrinam Carentonensis Synodus, Anno

1644. habita iisdem rationibus, iisdemque adducta incommodis damnavit, quibus illam repudiamus.

Principio notat illa Synodus, in eo situm esse Independentium errorem, quod doceant: *Unamquamque Ecclesiam suis propriis legibus ita gubernari debere, ut in rebus Ecclesiasticis nemini subiecta sit, atque a nemine dependeat, neque ullam Colloquiorum, Synodorumque Authoritatem ad suum regimen, administrationemque agnoscere teneatur.* De quo vero errore ita iudicat Synodus, *Esse hanc Sectam tam Reipublicæ, quam Ecclesiæ perniciosam; Absurdis quibuscunque, insanisque commentis viam aperire; Omnes iis mendendi rationes tollere; Ac si illi sententiæ locus esset, posse tot Religiones fingi, quot Paræciæ, privatique Conventus forent.*

Quibus postremis verbis apparet, voluisse Synodum eam, quam hoc decreto constituit, subiectionem ac dependentiam, ad fidei negotia præcipue pertinere, cum maximum incommodum, quod ex independentia aventurum notat, illud sit, *posse tot Religiones fingi, quot Paræciæ forent.* Neceffe est igitur

tur ex hujus Synodi decreto, *Singulas Ecclesias, multoque magis singulos homines privatos a superiori aliqua autoritate, quæ penes Conventum aliquem, Collegiumve sit, in rebus fidei pendere, cui autoritati iudicium proprium omnes subjiciant.*

Neque enim abnuant Independentes DEI se verbo submittere, prout illud sibi intelligendum credent, neque Synodorum amplecti decreta, quæ postquam excusserint, æqua judicabunt. Illud vero negant, ullius se decreti Ecclesiastici autoritate teneri, aut ullum esse conventum, cui proprium ac privatum iudicium subjicere debeant: Quod nempe ab ipsis Calvinianis acceperint conventum omnem, etiam ipsius universalis Ecclesiæ, hominum societatem esse erroribus obnoxiam, cuique adeo suum subjicere iudicium Christianus homo non debeat, cum id obsequii soli debeat DEO.

Ex illo Independentium placito ea sequuntur incommoda, quæ optime Carentonen-
sis Synodus notavit. Quantumvis enim Scripturæ obedire se profiteantur, si id sibi quisque tribuat, ut eam ex proprio sensu,

cōtra Ecclesiæ sententiam decretorio iudicio latam interpretetur, *via aperietur absurdis quibuscunque, insanisque commentis, omnesque iis medendi rationes tollentur*; cum Ecclesiæ iudicium iis remedium non sit, qui se ad parendum nulla lege teneri putent, locus denique dabitur *tot fingendis Religionibus*, non modo quot *paræciæ*, sed quot *capita* sunt.

His vitandis incommodis, ex quibus Christianam Religionem convelli, ac penitus labefactari necesse esset, coacta est Carentonensis Synodus *aliquam in rebus Ecclesiasticis dependentiam constituere*, etiam in eis, quæ ad fidem pertinent; quæ dependentia, animique subiectio nunquam pestiferos, quibus obviam ire voluerunt, prohibebit eventus, nisi nobiscum consentiant, ac decernant, *Privatam quamque Ecclesiam, multoque magis privatam unumquemque Christianum certo debere credere, iudicium proprium esse Ecclesiæ authoritati necessario subjiendum.*

Itaque Calvinianos videmus *cap. 5. suæ disciplinæ. Tit. de Consistoriis art. 31. cum præscribunt rationem finiendarum controversiarum,*

farum, quæ de aliquo seu Doctrinæ, seu Disciplina capite oboriri possent, statuere primo, Conaturum Consistorium, omnia ex verbo DEI placide, ac sine strepitu componere: Deinde positis Consistorio, Colloquio, Synodo provinciali, veluti totidem jurisdictionis gradibus, cum denique ad nationalem Synodum devenere, supra quam nulla apud eos potestas sit, de eo hæc dicere: Hic integra fiet & ultima per verbum DEI totius quæstionis decisio, cui si renuant omnino acquiescere, erroresque diserte abjicere, ab Ecclesia abscedentur.

Quo loco manifestum est, Calvinianos supremi illius judicii vim DEI verbo non tribuere secundum se sumpto, præcisoque ab Ecclesiæ interpretatione: Cum verbo eodem in prioribus sint usi Ecclesiasticis judiciis, nec eo minus finant ab iis appellari. Non igitur aliter illud verbum, quam si supremo Ecclesiæ judicio expositum sit, ultimam illam facit decisionem; cui quicumque acquiescere omnino renuit, quamvis sibi verbum DEI favere dicat, non alius iam habeatur, quam profanus quidam, qui sacrum illud verbum adulteret, eoque ad errores suos tuendos abutatur.

At

At formula literarum, quæ a Synodo Victoriacensi, Anno 1617. conscripta est Provinciis usurpanda, quoties ad nationalem Synodum legatos mittent; Habet illa sane aliquid longe validius: His enim concepta est verbis: *Promittimus coram DEO, iis omnibus nos subjiciendos, quæ a sancto vestro cætu conventa & decreta erunt, iis parituros, & omni nostra facultate executuros, quod nobis persuasum sit, fore, ut DEUS ei præsideat, vosque Spiritu Sancto suo in omni veritate & æquitate per verbi sui regulam dirigat.*

Non id hic agitur, ut Synodi alicujus decretum suscipiant nunc, cum ad Scripturæ mentem dixisse compere int; Quin potius se Synodo ante subjiciunt, quam congregata sit, ideoque subjiciunt, quod persuasum habeant, fore, ut Spiritus Sanctus illi cætui præsideat. Quod si id humana tantum præsumptione persuasum habent, qua fide possunt promittere coram DEO, se subjiciendos iis omnibus, quæ conventa erunt & decreta, eis parituros, & omni facultate sua executuros? Si vero de Synodo congreganda tam præclare sentiunt, quod credant, Spiritum Sanctum Ecclesie in supremis iudiciis assistere, nil iam amplius ipsi Catholici postulant.

Sic

Sic igitur agunt adversarii, ut qui nobiscum de suprema illa authoritate consentiant, qua sublata, nulla nunquam orta de religione dubitatio finiri possit. Sin autem, cum jugum excutere aggressi sunt, negarunt, *teneri Christianos privatum iudicium Ecclesie iudicio subicere*; Ordinis deinde constituendi ratio id exegit, ut ultro admitterent, quod primum secessionis tuendæ gratia repudiaverunt.

Multo etiam processere longius in Synodo nationali ad S. Fidis habita Anno 1578. Tum temporis agebatur de pace cum Lutheranis componenda per formulam *Professionis fidei generalis, Ecclesiusque omnibus communis*, quæ quidem conscribenda debebatur. Invitatæ sunt Gallicanæ, ut ad Conventum ea de re habendum mitterent viros bonos ab iis Ecclesiis probatos, earumque authoritate munitos amplissimis mandatis, ut tractarent, convenirent, deciderent de omnibus doctrinæ capitulis, & aliis ad reconciliationem spectantibus.

Quæ cum in deliberationem adducta essent, his ipsis verbis conceptum est Synodi
de-

decretum: *Nationalis hujus Regni Synodus, gratis DEO actis, pro spe concordie oblata, prædictorumque convocatorum cura, diligentia, probis consiliis collaudatis, probatis etiam remediis ab eis propositis, imprimis scilicet de nova fidei professione conscribenda, ejusque condendæ certis personis tribuenda facultate, statuit, si prædicta fidei professionis exemplum tempore mittatur, ut examinetur in unaquaque Synodo Provinciali, aut aliter, pro cujusque Provinciæ commodo.*

Interim Ministros delegavit quatuor, rerum ejusmodi peritissimos, quibus expesse injunxit, ut ad locum & diem occurrant, cum literis & mandatis amplissimis tum Ministrorum omnium seniorum, quotquot e Provinciis hujus Regni sunt delegati, tum etiam Domini Vicecomitis Turenensis, ad supra dicta omnia peragenda: Quod si fieri non posset, ut prædicta Professio per omnes Provincias examinaretur, eorum prudentiæ & sano judicio permissum est, ut concludant & definiant, quæcunque in deliberationem adducentur Capitula, sive de doctrina, sive de quacunque alia re pertinente ad utilitatem, reconciliationem & quietem omnium Ecclesiarum.

Hunc tandem eventum hubuit vanum Re-
 formatorum fastidium. *Vecordix* no accu-
 sarent toties, quod Ecclesiæ judiciis parere-
 mus, quæ quidem Ecclesia *cætus sit, non nisi*
ex hominibus constans errori obnoxiiis; Id
 vero absurdissimum judicabant: Atqui in
 Nationali Galliarum Synodo, quæ Calvini-
 anas omnes Ecclesias rep æsentaret, ipsi illi
 Ecclesiastici juris contemptores solemniter
 congregati, de fide sua apud quatuor viros
 compromittere non dubitaverunt, adeo de-
 posita propria sententia, ut plenam ipsis
 facultatem dederint, fidei professionis immu-
 tandæ ejus, quam hodieque orbi Christiano
 universo ita proponunt, ut quæ nihil, *nisi*
purum DEI verbum contineat, pro qua etiam,
cum Regibus eam nostris offerrent, innumeros
homines sanguinem fundere paratos affirma-
verunt.

Hujus Synodi decretum prudenti lectori
 permitto considerandum, Ecclesiæque senten-
 tiam exponere paucis absolvo.

CAPUT XXI.

*Sanctæ Sedis Apostolicæ, & Episcopatus
Authoritas.*

Cum CHRISTUS Ecclesiam suam unam esse voluerit, & firmiter in unitate fundatam, Primatum B. PETRI ad illam continendam, coagmentandamque instituit.

Quare eundem agnoscimus Primatum in Principis Apostolorum successoribus, quibus idcirco ea subjectio debetur, ea obedientia, quam Sancta Concilia, Sanctique Patres Christianos ubique docuerunt.

Ea porro, de quibus in scholis quæri omnes norunt, licet in medium afferre Doctores Adversarii non desinant, ad conflandam illi potestati invidiam, hic commemorare nihil attinet, cum e fide Catholica non sint. Sufficit agnoscere Caput, & Pastorem a DEO constitutum, ut gregem omnem in vias ejus dirigat: quod libenter si faciunt omnes, qui fraternæ, Ecclesiasticæque concordie student.

Equidem si fuissent unitatis studiosi non vae huius Reformationis authores, nec Episcopale regimen antiquassent ab ipso CHRISTO institutum, & ab Apostolorum temporibus omnibus Ecclesiis notum, nec Cathedram B. PETRI sprevisent, cuius autoritas & fundamentum in Evangelio tam firmum habeat, & in Traditione tam manifestam, tamque continuam omnibus seculis testificationem. Imo servassent potius diligenter, & Episcopatus autoritatem, qua unitas in singulis Ecclesiis constat, & Sedis PETRI primatum, qui Catholicæ omnis unitatis commune vinculum est.

CAPUT XXII.

Peroratio.

Hæc est Catholicæ Doctrinæ expositio, in qua ut præcipuis inhærerem, quæstiones omisi nonnullas, quas pro legitima secessionis causa non habent A Catholicis, Spero, qui ex illis partes huius com-
men.

mentarii omnes æque animo expenderint, paratiores futuros, probationes, quibus fides Ecclesiæ nititur, suscipiant, interimque agnitu-ros, posse multas e controversiis nostris sinceræ sententiæ expositione finiri; ad hæc sanctam esse doctrinam nostram, nec ullum ejus caput esse, quod, vel ex ipsorum placitis, salutis fundamenta subvertat.

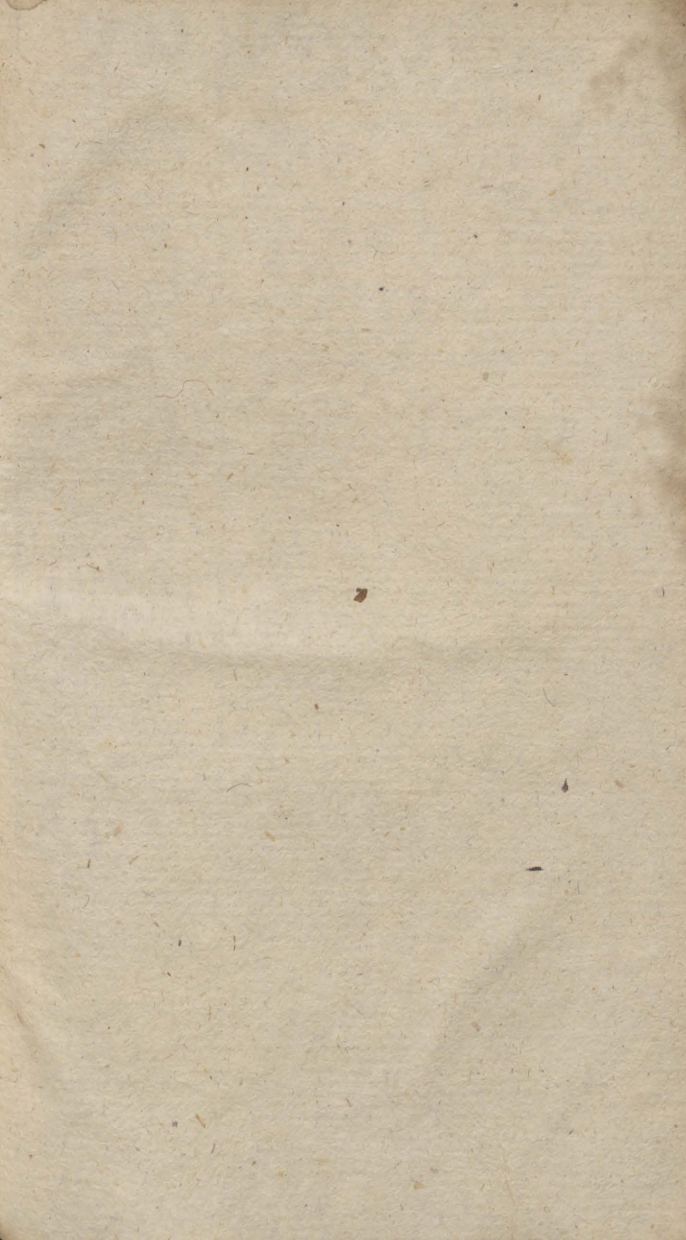
Si cui vero videbitur huic Tractatui respondendum, id rogamus attendat, nihil se acturum, si comprehensam eo doctrinam confutandam suscipiat, cum proponere illam solum, non etiam probare decreverim, ac si quibus locis rationum, quibus innitur, nonnullas perstrinxerim, id fecerim ideo, quod sæpe non possit exponi doctrina, quam præcipuis ejus fundamentis pariter expositis.

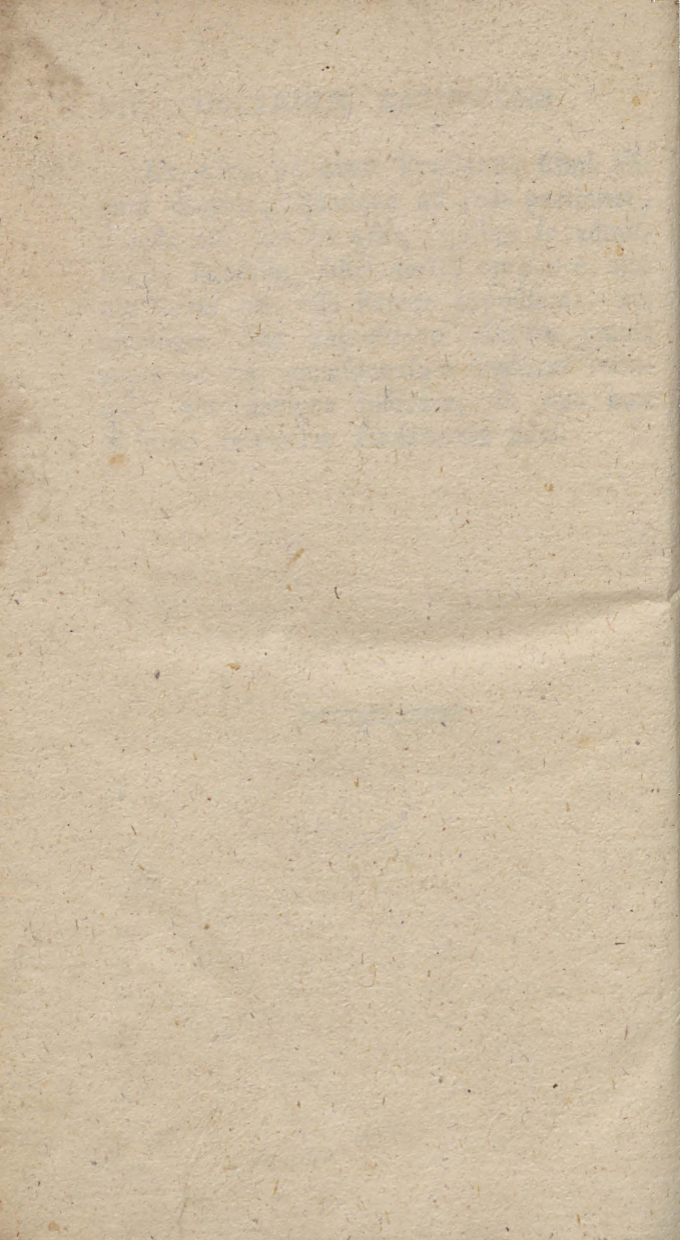
Ille etiam ab hujus Tractatus mente aberraret, qui varias expenderet rationes a Theologis Catholicis ad probandam, explanandamve Tridentini Concilii doctrinam adductas, quæque ex illa privati Doctores argumentando varie intulerunt.

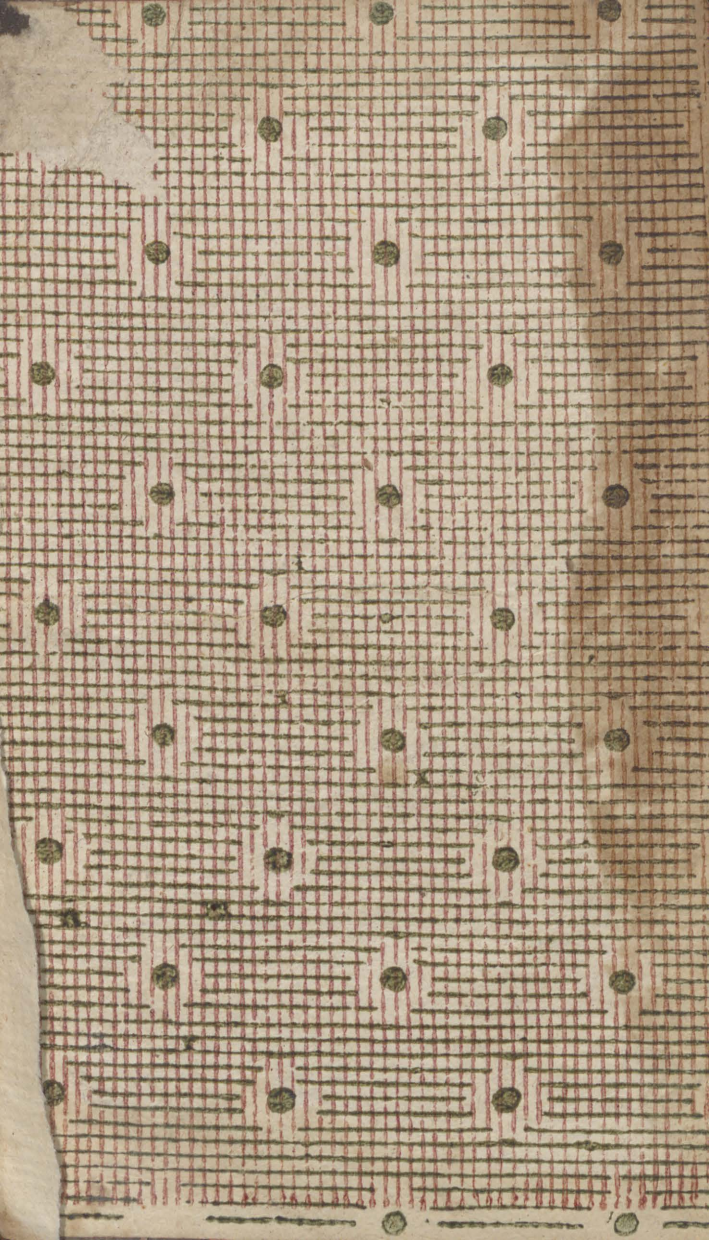
Ut ergo ad hunc Tractatum firmi aliquid dicatur, quodque ad rem pertineat, necesse est, aut iis actis, quibus se admit- tendis Ecclesia obstrinxerit, probare ejus hic fidem non esse sincere expositam; aut ostendere hac expositione objecta omnia æque valida, quæstionesque integras relin- qui; aut denique indicare, in quo hæc doctrina convellat fundamenta fidei.

Bi
AST

12

T
1/4